

СПОРТЫМ ИЛЫХЪУЖЪХЭР

Олимпиадэм ичемпионыр Тао Хьэсанбий егъасэ

ТелефонкIэ къатыгъ. Я ХХХ-рэ Олимпиадэ джэгунхэу Лондон щыкIохэрэм Адыгеим щапугъэхэр хэлажъэх. АР-м физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет итхьаматэу Хьасанкъо Мурат гушылэгъу тыфэхъугъ.

— ДзюдомкIэ бэнэгъухэр зэрэкуагъэхэм сигуапэу сяп-лыгъ, — къелуатэ М. Хьасанкъом. — Арсен Галстян финалынкъом Р. Собировым зыщытекIом, дышгъэ медалыр къызэрихъыштым тицыхъэ телъыгъ.

Урысыем дзюдомкIэ ихъшыпыкIыгъэ командэ итренирхэм ащышэу Тао Хьэсанбий Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ институт къыухыгъ. Спортсмен цIэрыIо хъунымкIэ Мые-

къуапэ лъапсэ зышишIыгъэр. Олимпиадэ джэгунхэу Грецием щыкуагъэхэм ящэнэрэ чIыплэр къащыхыгъ. Мыекъопэ бэнэ-плэ еджаплэм зызэрэщигъэса-

гъэм рэгущо. Хьэсанбий Къэбэр-тэе-Бэлыкъарым къышыхъугъ.

Лондон щыкIорэ Олимпиадэм чемпион щыхъугъ Тагир Хайбулаевыр ащ егъасэ. Чемпионыр Хьэсанбий лъэшэу зэрэфразэр къылуагъ.

Урысыем и Президентэу, спортым дзюдомкIэ имастерэу, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Владимир Путиныр Лондон тидзюдоистхэр зэрэщыбанхэрэм еплъыгъ, гушылэгъу афэхъугъ.

Т. Хайбулаевыр Олимпиадэм чемпион зэрэщыхъугъэм Хьэсанбий илахышIу хэлъ. Опсэу, нарт лъэпкъым ыплугъэ Хьэсанбий, тыпфэгущо!

ЕМТИЛЪ Нурбий.
Сурэтхэм арытхэр: **Владимир Путиныр тиспортсменхэм ахэт; Тао Хьэсанбий.**

КIэлэегъаджэхэр анахьыб

Адыгэ Республикэм ИофшIэ-нымкIэ ибэдзэршыплэ сэнхъат зэфэшхьафхэр зIэ ИофышIэхэу нахьыбэу узышыIукIэштхэр «Адыгеястатым» ыгъэунэфыгъ. Зэфэхьысыжъхэм къызэрагъэлабгъорэмкIэ, Иоф зышIэрэ нэгырэ мин 94,9-у республикэм щыпсэухэрэм ащышэу анахьыбэр — нэгырэ мин 17,2-р — кIэлэегъаджэх.

Медицинэм иIoфышIэхэм ятIонэрэ чIыплэр алыгъ. Ахэм ялчъагъэ зэкIэмкIи нэгырэ

мин 12,8-рэ мэхъу. Ахэм къа-кIэлэкIох чиновникхэр — къэралыгъо гъэlorышIаплэм иструктурэ нэгырэ мин 11,9-рэ щэлажъэ. Джащ фэдэу федеральнэ структурэм нэгырэ мин 2,5-рэ хэт. Республикэм игъэцэкIэкIо органхэм нэгырэ 929-рэ, хэбзэгъэуцу органхэм — нэгыри 108-рэ, чIыплэ зыгъэlorышIэжыплэ органхэм — нэгырэ 1765-рэ алутих.

ФэIo-фашIэхэм ыкIи сатыушыным алъэныкъокIэ нэгы-

рэ мини 8,8-мэ, ЖКХ-м ыкIи социальнэ фэIo-фашIэхэр гъэцэкIэгъэнхэм нэгырэ мини 5,1-мэ Иоф ащашIэ.

Адыгеир аграрнэ республикэу зэрэщытым емылтытыгъэу, «Адыгеястатым» зэригъэунэфыгъэмкIэ, мы секторым нэгырэ мини 3 нылэп Иоф щызышIэрэр. Анахь макIэу цIыфхэр зыщылажъэхэу агъэунэфыгъэр хьакIэщ ыкIи шхэлэ бизнесым пылхэр арых. Ахэр нэгырэ миным ехъу нылэп.
(Тикорр.).

ЩытхъуцIэ къыфагъэшъошагъ

Адыгеим и Лышхъэу ТхьакIущынэ Аслъан наукэм хэ-хьоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ гъэхьагъэхэр зэригъэхэм ыкIи илъэ-сыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу Иоф зэришIэрэм афэшI щытхъуцIэу «Республикэу Темыр Осетием — Аланием наукэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэху» зыфиIорэр къыфагъэшъошагъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ипресс-къулыкъу

Форумым зыфагъэхъазыры

Ионыгъом и 20—23-м Шъачэ щыкIощт Дунэе экономическэ форумым хэлэжъэнэу Мыекъуапэ ишпыпкъэу зыфегъэхъазыры. Къалэм инвестиционнэ портфель ыгъэхъазыры, АР-м экономикэ хэхьоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ хэплъэнэу фиgъэхъыгъ. Адыгеим иЛыкIо купэу Шъачэ щыкIощт форумым хэлэжъэщтым хэтыш-тых Мыекъопэ къэлэ администрацием иIoфышIэхэри.

Мы илъэсым къалэу Мыекъуапэ площадкэ 26-рэ ыкIи проекти 8 Шъачэ къышIыгъэлыгъо-щтых. Ащ нэмыкIэу бизнес-планитIу къэлэ администрацием къыгъэхъазырыгъ. Джащ фэдэу

Шъачэ щыкIощт форумым пае къалэр зыфэдэр ыкIи ащ инвестиционнэ амалэу иIэхэр къызы-IoTыкIырэ, дахэу шIыгъэ хэушъафыкIыгъэ буклетхэр агъэхъазырыгъэх.

Къэлогъэн фэе, илъэс къэс Мыекъуапэ мы форумым чанэу зэрэхэлажъэрэр ыкIи гъэхъэгъэ-шIухэр зэришIыхэрэр, инвестиционнэ ззэгъыныгъэу зыкIатхэхэрэр щыIэныгъэм зэрэщыпхырашыхэрэр. Ахэм ащышых дробильнэ-сортировочнэ заводым ишIын, хэутын продукцияем итучан сетхэм якъызыIухын ыкIи псынкIэу зэпкъырагъэуцорэ кIэлэцIыкIу Iыгыплэхэм ягъэ-псын.

КИАРЭ Фатим.

УнакIэ къыщызэIуахыгъ

ОАО-у «Кубаньэнерго» зыфи-Iорэм джырэблагъэ Джэджэ районым унакIэу щигъэуцугъэр пышхъэIум и 2-м мэфэкI зэхъэкIэ къызэIуахыгъ. Электро-сетхэм япхыгъэ фэIo-фашIэхэр зэкIэри ащ шагъэцэкIэщтых. Джэджэ районым имызакъоу, гъунэгъу Шэуджэн районым щыпсэухэрэри еолэнхэ альэкIы-ным телъытагъ.

Щыфхэм яфэIo-фашIэхэр зы чIыплэ имыкIэхэу комплекснэу афэгъэцэкIэгъэнхэм фэгъэп-сыгъэ программэм къыдыхэлъы-тагъэу пунктыр зэрагъэуцугъэр «Адыгэ электрическэ сетхэм» япашэу Нэтхэо Азэмагъэ къызэгущыIэм къыхигъэщыгъ. Джэ Джэджэ ыкIи Шэуджэн районхэм ащыпсэухэрэр чэзыухэм

ахэтыжыныхэ ищыкIагъэп. Мыщ пстэури псынкIэу щызэхъафын амал яI. Электроэнергием епхыгъэу зыгъэгумэкIыхэрэм телефонкIэ кIэупчIэнхэ альэкIышIт. Ащ имызакъоу, тхылхэр зыгъэхъазыры зышIоигъом ищыкIа-гъэр телефонкIэ ариIомэ къы-фагъэпсышIт. Джащ фэдэу ИнтернетымкIэ упчIэхэм джэуапхэр къаратыжыныхэ, нэмыкIэу цIы-фым ищыкIагъэр къыфагъэ-цэкIэн амал яI.

«Кубаньэнерго» ипашэхэм къызэраIуагъэмкIэ, мыщ фэдэ пунктхэр охътэ благъэм Адыге-имкIэ Мыекъопэ районым, Краснодар краймкIэ Апшеронскэ ыкIи Шытхъэлэ районхэм къа-щызэIуахыныхэ гухэлъ яI.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряIэу Иоф зэрэшIэрэм ыкIи цIыфхэм ИофшIаплэхэр ягъэгъотыгъэнымкIэ гъэхъагъэхэр зэрэшIыгъэхэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— **Ангузова Наталье Юрий ыпхъум**, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Джэджэ районым щыпсэухэрэм ИофшIаплэхэр къафэзыгъотырэ Гупчэм» ибухгалтер шъхьалэ;

— **Никонова Любовь Петр ыпхъум**, Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм ИофшIаплэхэр къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулы-къум и ГъэlorышIаплэ иотдел иведущэ консультант.

Зэфэхьысыжъхэм афэгъэхьыгъагъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцт IофхэмкIэ и Министертвэ ипашэу Александр Речицкэм унашъоу ышъыгъэм диштэу профилактическэ Iофтхьабзэу «Iэтэхъо. Гъэмаф» зыфиIорэм иятIонэрэ уцугъо бэ-дзэогъум и 19-м кыщегъэжьагъэу и 28-м нэс республикэм щыкIуагъ. Ащ зэфэхьысыжъхэм фэхьугъэхэм афэгъэхьыгъагъ общественнэ щынэгъончъэныр ухъумэгъэнымкIэ республикэ полицием ипашэ игуа-дзэу Геннадий Березиным тыгъуасэ кытыгъэ пресс-конференциер.

Ащ кызырIуагъэмкIэ, Iофтхьабзэр окIофэ учетым хэт зыныбжъ имыкъугъэ нэбгырэ 345-рэ, унэгъо зэгурымыложъхэм ащыпсэурэ кIэлэцIыкIуи 156-рэ ыкIи кылахыгъэу апы-хэрэ нэбгырэ 84-рэ ауплъэкIу-гъэх. Зипшъэрылхэр тэрэзэу зымыгъэцIкIэрэ ны-ты нэбгырэ 66-мэ административнэ пшъэ-дэIыжъ арагъэхьыгъ.

«Сабыйхэм яфитыныгъэхэр кыуэхъумэгъэхэр» зыфиIорэ законыр гъэцIкIэгъэным фэшI полицием иIофшIэхэм рейдхэр рагъэкIокIыгъэх. Сыхъатыр 22.00-м ыжъ нахьыжъхэр ямы-гъусэхуе общественнэ чIыпIэхэм ащыIэ зыныбжъ имыкъугъэхэр кыххэгъэщыгъэхэм ар фэIоры-шIагъ. ЗэкIэмкIи кIэлэцIыкIуи 116-рэ урамхэм атырашъыгъэх. Мыхэм янэ-ятэхэм альэныкIокIэ административнэ протоколхэр зэ-хагъэуцугъэх. Зыныбжъ имы-къугъэу законыр зыукъогъэ нэбгыритIу охтэ гъэнэфагъэм зыщадIыгъэ гупчэм ашагъ.

Геннадий Березиным кы-шыгыгъэ зэфэхьысыжъхэм кызы-рагъэлъагъорэмкIэ, бэзджэшIа-гъэу зэрэхъэхэрэм уяплъымэ, нахьыбэрэмкIэ ахэр тыгъоным ыкIи хъункIэным япхыгъэх. БэзджэшIэгъэ хьылъэхэм ыкIи хьылъэ дэдэхэм япчъагъэ мы аужырэ илътэсхэм кызыррашъы-кIагъэр кыххэгъэщыгъэн фае.

Гъэмэфэ лъэхъаным анахь

мэхъанэшхо зилэхэм ащыщ мэху зыныбжъ имыкъугъэхэм IофшIэлпIэ чIыпIэхэр ягъэгъо-тыгъэнхэр, ахэр урамным кыте-щыгъэнхэр. Мы лъэныкIомкIэ джыри шIэгъэн фаеу щылэр зэ-рэрбэр Г.Березиным кыыхигъэ-щыгъ.

Мыекъопэ районым шыщ пшъэшъэжъыеу Ангелина Бело-вар жъалымыгъэ хэлъэу зэра-укIыгъэм АР-м и МВД ипашэ-хэр бэмэ аригъэгупшысагъэх, яIофшIэн зэрэзэхашэрэм екIо-лакIэу кыфагъотыхэрэм ыкIи кадрэхэм зэхъокIыныгъэхэр афашIыгъэх. Участковэ уполно-моченнэу мы псэупIэм епхыгъэу Iоф зышIэщтыгъэр IуагъэкIыгъ, IэнатIэ зылыгъ адырэ пашэхэм альэныкIокIи зэфэхьысыжъхэр ашIыщтых, лажъэ ялэу загъэ-унэфкIэ, ахэми пшъэдэжIыжъ арагъэхьылт. Мыщ фэдэ бэзджэ-шIэгъэ хьылъэхэр зезыхьагъэхэм альыплъэгъэным, ахэр зыдэщы-Iэхэр чэщи, мафи гъэунэфыгъэ-ным апае электроннэ учет зы-шырэ пкыгъоухэр республикэм цагъэфедэхэзэ зэрашIыщтыр пашэм кыIуагъ.

Журналистхэм яупчIэхэм Г. Березиным нэужым джэуап-хэр кыаритыжыгъэх, тапэкIэ ана-хъуе анаIэ зытырагъэтыщт лъэны-кIохэм кыатегущыIагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

СОЦИАЛЬНЭ ФЭИО-ФАШIЭХЭР

ТырагъэкIодагъэм щыщ Iахъ кыаратыжъыщт

Адыгэ Республикэм иминис-трэхэм я Кабинет мэкъуогъум и 6-м ыухэсыгъ республикэ соци-альнэ программэу «Цыфхэм ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр зыгъэцIкIэрэ учреждениехэм ямылтыкы-техникэ базэ гъэпытэ-гъэныр, ныбжыым ыкIи сэкъат-ныгъэ зэралэм ялтыгыгъэу пен-сие кызырратыхэу Iоф зымышIэжыыхэрэм 2012-рэ илътэсым социальнэ IэпыIэгъу ягъэгъо-тыгъэныр» зыфиIорэр.

Мы социальнэ программэм кыдэIэтыгъэ жъы хъугъэхэр ыкIи сэкъатныгъэ зилэхэр зыщадIыгъэ унэ-интернатым изы корпус гъэ-кIэжыын IофшIэнхэр ешIылIэ-гъэнхэр, социальнэ фэIо-фашIэ-хэр цыфхэм афэзыгъэцIкIэрэ учреждениехэм ащыщхэм маши-нэхэр афэщэфыгъэнхэр ыкIи сэкъатныгъэ зэралэм ыкIи ныб-жыым ялтыгыгъэу Iоф зымышIэ-жыырэ пенсионерхэм япсэупIэ-хэм (ежъхэм атетхагъэхэм) газыр арашэ зэхъум тырагъэкIодэгъэ ахъщэм щыщ Iахъ афызэкIэгъэ-кIожыгъэныр.

Адыгэ Республикэм IофшIэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министертвэ ип-

ресс-кыулыкъу кызырэхигъэ-щырэмкIэ, пенсионерхэу, сэкъатныгъэ зилэхэу зиунэхэм газ арызыщагъэхэм ащ тырагъэкIо-дагъэм щыщ Iахъ зэтыгъоу афы-зэкIагъэкIожыым хъумэ апэ ра-гъэшъыхэрэр зизакъоу псэурэ пенсионерхэр, унагъоу пенсио-нер нэмыкI зырымысхэр арых.

Пенсионерхэу, сэкъатныгъэ зилэхэу мыщ фэдэ социальнэ IэпыIэгъу зэратынэу щытхэм кыахиубытэхэрэм тхьлэу агъэ-хъазырын фаехэр зыфэдэхэм ащыкIэупчIэнхэ альэкIыщт цыфхэр социальнэу кыуэхъумэ-гъэнхэмкIэ органхэу чIыпIэхэм ащылэхэм.

Мы социальнэ программэм изы Iахъ — зэтыгъо ахыцэ Iэпы-Iэгъу пенсионерхэм ятыгъэным — игъэцIкIэн сомэ мин 600 пэIуагъэхъанэу агъэнэфагъэр. Ащ ызыныкIор — сомэ мин 300-р республикэ бюджетым кысхагъэ-кIыгъ, адырэр УФ-м Пенсиехэм-кIэ ифонд кыетIупшы. Кыыхгъэ-щыгъэн фае Iоф зымышIэрэ пен-сионерхэм мы зигугъу кыэтшы-гъэ Iофыгъом епхыгъэу социаль-нэ IэпыIэгъоу арагышъыр сомэ мин 15-м зэрэшIомыкIырэр.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ТИЗЭИУКИЭГЪУ ГЪЭШIЭГЪОНХЭР

ТимэфэкIхэр кыиддагъошых

Хэгъэгу зэфэшъафмэ ащып-сэурэ тилъэпкыгъэхэр Мые-кыуапэ щызIуагъэхэу нэIуасэ тафэхьыгъ. Пхъэо Iугъыр Тырку-ем ипсэупIэу Рейхъанлы и Адыгэ Хасэ итхъамат. ГъонэжыкIо Салим Германием щэпсэу. Ша-гудж Мэтин Италием кыкIыгъ.

Нэбгырищыри Тыркуем кы-щыхьыгъэх, ау IофшIэнэу ялэм елтыгыгъэу хэгъэгу зэфэшъ-

хьафхэм арысых. Быжъ Мэмэт, Хьоклон Айшэт, Анцокъо Дерия, ГъонэжыкIо Къэншыау — ахэри купым хэтых.

— Адыгэ Хасэм адыгабзэр щя-тэгъашIэ, нэбгырэ 52-рэ еджапIэм кыкIо, — кыIуагъ Пхъэо Iугъыр. — ТиныбжыкIэмэ тафэгумэжIы, тыбзэ изэгъэшIэн мэхъанэ рамы-тызэ, тызыхэсхэм тахэкIокIэным ищынагъо щылэ хьугъэ.

Хэкум кызыгъэзэжыгъэ тилъэпкыгъэумэ я Мафэ фэгъэхьы-гъэ зэхэхэм хьакIэхэр хэлэжьа-гъэх. АдыгабзэкIэ концертыр зэ-рэкIуагъэр лъэшэу агу рыхьыгъ.

— Джыри Адыгеим тыкъэ-кIощт, тлэгъугъэр тшIогъэшIэ-гъон, — кытIуагъ тыхьакIэмэ.

САХЫДЭКЪО
Нурбий.

Сурэтым итхэр: хэгъэгу зэ-фэшъафмэ кыарыкIыгъэ тилъэпкыгъэхэр.

Ягъэхъагъэхэм арыгушхохэзэ апэ рагъэхъушт

Фышхъэ лэжыгъэхэм якъэ-хьыжынкIэ тиреспубликэ Къыб-лэ федеральнэ шъолъырым ятIонэрэ чIыпIэр зэрэщиубыты-гъэм Теуцожь районым илэжъа-кIохэми ялахьышIу хэлъ. Ащ ишыхъат бжыхъэ лэжыгъэ ге-ктар 6238-у ялагъэр игъом кIэзы-гъэнчъэу Iуахыжы, зы гектарым гурытымкIэ центнер 31,8-рэ кы-рахыжыын зэралъэкIыгъэр. Ады-геим иадырэ районхэм яIофшIа-гъэхэм ар анахьыб. Мыщ дэжыым хэгъэунэфыкIыгъэмэ хъуштыр тапэрэ илътэсхэм районыр зыхэ-хэрэ ятIонэрэ зонэм хэтхэ Мые-кыопэ, ТэхъутэмыкIое районхэм апэ итыштыгъэми, Кошхъэблэ, Джэджэ, Шэуджэн, Красногвар-дейскэ районхэм зэралэмыхъэ-щтыгъэр ары.

— Мыгъэ тапэкIэ фэдэ кыхэ-мыкIыгъэу а районхэми апэ ти-шын, республикэм прыпныгъэр щытыубытын тлэгъэIыгъэшъ, тичIыгулэжъхэм ягушIуагъу, — еIо районым мэкъу-мэщымкIэ игъэлорышIапIэ ипашэу Хьэдэ-гъэлIэ Мэджыдэ. — Ащ нафэ кышышIэрэ тэрэзэу IофшIэнхэр зэхашхэмэ тэ тичIыгухэми лэ-жыгъагъэ кыарыпхын зэрэп-лъэкIыщтыр ары. Ар кыдгу-

рылозэ, тапэкIэ тилэпкIэнхэр зэрифэшъуашэу зэхатхэхэзэ тылэжъэщт, тичIыгухэр нахь гъэбэжъулъэ зэрэтшышхэм амалэу щылэ пстэури фэдгъэIо-рышIэщт.

ХьэдэгъэлIэ Мэджыдэ зыфи-Iуагъэр зэрэшыпкыгъэм фэгъэ-хьыгъэу зы щысэ кыэтхьын. Рай-оным Iэхъэхэлъ хьызмэтшIэ-пIых ит. Ахэм чIыгоу агъэлажъэ-рэри, ошхэу кыафешхыгъэри, тыгъэу кыафешхыгъэри, нэмыкI-хэри зэфэдэхэми, мыгъэрэ хы-ныгъом кIэхуэу фашIыгъэхэр зэтэкIых. Фирмэу «Синдика-Агро» зыфиIорэм (ипашэр Ку-шшу Рэмэзан) илътэс кыэс лэжы-гъабэ кыехьыжы. Илътэсэу ты-зыхэттым икIымафэ чыIэу щылагъэм бжыхъасэхэм яагъэ екIыгъэми, коц гектар 1299-у Iуахыжыгъэм гектар тельтыгъэ центнер 37,1-рэ кырахыгъэ, яхъамбархэм тонн мини 5 фэдиз арагъэкъуагъ.

Джащ фэд, Афэунэ Исмахи-лэ зипэщэ фирмэу «Киево-Жу-раки» зыфиIорэми хыныгъош-хом кIэхуэ дэгъухэр фишIыгъэх. Ащ хъэ гектар 703-у щыIуахы-жыгъэм изы гектар пэпчэ цен-тнер 31,6-рэ, коц гектар 5307-у щаложыгъэм игектар пэпчэ цен-тнер 39,4-рэ кыарагъэтыгъ,

яхъамбархэм тонн 7814-рэ ара-гъэолIагъ.

Ау гукъаор ахэм афэдэ Iоф-шIагъэхэр хьызмэтшIапIэхэу «Адыгейскэм», «Шансым», «РИВ-Агро» зэрямыIэхэр ары. Ахэм фышхъэ лэжыгъэу Iуахыжыгъэхэм гурытымкIэ гектар пэпчэ кыарахыжыын альэкIыгъэр хэм центнер 21 — 24,5-рэ, коцым центнер 25-рэ нылэ. А пчъагъэхэр гурытымкIэ районым IофшIагъэу илэхэм хьэмкIэ центнери 6-кIэ, коцым-кIэ центнери 10-м ехъукIэ нахь макIэх.

ЩыкIагъэхэр кызыхэкIхэрэр, районым гъэхъагъэу ышIын ыльэкIышхэр илътэс кыэс кыэ-зыгъэIыхыхэрэр ыпшъэкIэ зи-гугъу кыэтшыгъэ хьызмэтшIа-пIэхэу ауж кынагъэхэм япашэ-хэм чIыгум идэлэжъэнкIэ шэп-хъэ гъэнэфагъэу щылэхэр зэра-мыгъэцакIэхэрэр, зичэзыу Iоф-шIэнхэр игъом зэрэзэшIуамы-хыхэрэр ары.

ТызэрэгугъэрэмкIэ, районым ипашэхэми ауж кыинэхэрэм яIофшIэн зэрэзэхашэрэм ренэу анаIэ тырагъэтыщт, хьызмэт-шIэлпIэ прытхэр ящысэтехы-пIэхэу гъэхъагъэу ялэхэм ары-гушхохэзэ, апэ рагъэхъушт.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

2012-р — УРЫСЫЕМ ИТАРИХЪ И ИЛЪЭС

ТиблэкIыгъэ щыщ пычыгъохэр

1741-рэ илътэсым медицинэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, РАН-м иакадемикэу, кыэбэртаехэм, абазинхэм ыкIи нэмыкI лъэпкыхэм яобщественнэ щылэкIэ-псэукIэ изэгъэшIагъоу, ушэтаклоу Петр-Симон Паллас кыэхъугъ.

1799-рэ илътэсым А. В. Суворовым ииталь-ян поход ыухыгъ.

1905-рэ илътэсым зэлъашIэрэ грузин линг-вист-кавказоведэу, адыгэ-абхъазыбзэхэмкIэ спе-циалистэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докто-рэу, профессорэу, Грузием ыкIи Къэбэртэе-Бэлъ-кыар Республикэм наукэмкIэ язаслуженнэ

IофышIэшхоу Георгий Рогава кыэхъугъ.

1914-рэ илътэсым, шышхъэIум и 1-м, Апэ-рэ дунэе заор кыежъэгъагъ.

1945-рэ илътэсым, шышхъэIум и 6-м, Япо-нием ит квалэу Хиросимэ атом бомбэр тырадзэ-гъагъ.

1945-рэ илътэсым, шышхъэIум и 9-м, япон квалэу Нагасаки американцэхэм атом бомбэр тырадзэ-гъагъ.

1992-рэ илътэсыр, шышхъэIум и 14-р, гру-зин-абхъаз заом кыежъапIэ фэхъугъагъ.

(Тикорр.).

ЛІЭХУСЭЖЬ
Хьаджерэтбий,
«Адыгэ макьэм»
ижурналист.

ЮНЫГЬОР АУХЫГЪ, КІЭУХХЭР ЗЭФАХЫСЫЖЬЫГЪЭХ

Тигъэзет кызырэхиутыгъагъэу, бэдзэогъум и 31-м Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкІэ иминистрэу Юрий Петровым зэхищэгъэ пресс-конференциер республикэм мыгъэрэ Юныгъор зэрэаухыгъэмрэ ащ кІэуху фэхуыгъэхэмрэ афэгъэхыгъагъ. Ащ хэлэжыагъэх Адыгеим мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ иотделхэм япашэхэм ащыщхэр, гъэзет зэфэхьафхэмрэ телевидениемрэ ялыкІохэр.

Пресс-конференцием Юрий Петровым кышчилотагъ 2012-рэ илээсым республикэм бжыхьасэху ошхыр, чыгъэр, фабэр кышчызэпызычыгъэхэм чІыопсым изытет зэрару арихыгъэр зыфэдэр, Юныгъоми кыныгъо зэфэхьафху кызыдихыгъэхэр. Лэжыгъэу гектар тельгытэу кыахыжыгъэмкІэ зифошлагъэхэр анахышлу районхэмрэ хызмэтшлалэхэмрэ кыыхыгъэщыгъэх.

— Кыныгъуабэхэр зэпачхэзэ, кыагъэкІыгъэ бжыхьэ лэжыгъэхэм ялукхыжыным республикэм тыгъуасэ, бэдзэогъум и 30-м, шаухыгъ, — ыуагъ игушыгъэ икыегъэжыгъум Юрий Петровым. — Мы илээсым Іутхыжынынэу кІымафэр изыхыгъэ бжыхьасэ гектар мин 92,2-рэ республикэм шапхыгъагъ. Ащ шыщэу коцым гектар мин 65,1-рэ, хьэм гектар мин 15,5-рэ, рапсым гектар мин 11,6-рэ арагъэуытыгъагъ. Аужырэ илээс 20-м кыыкІоцІ фэдэ кыыхымыкІыгъэу бжыхьасэху апхыгъэхэр зыпкы иуцонхэмкІэ чІыопсым изытет охьабэрэ уигъэрэзэнэу шытыгъэп. Бжыхьэм бэрэ ошх кызырэщыгъэм кыыхыгъэху бжыхьасэхэм янахыгъэр лэжыгъэу гужуагъэу апхыгъагъ. Ахэр кІымафэм кошэгъу имыфэхэзэ хахьэхі, ос темыгъэу чыгІэу шылагъэхэм зэрар арахыгъ. Гъатхэм мэфэ 45-м фэдиз фэбэшхоу шылагъэми бжыхьасэхэм яхэхьон лэжыгъэу зэтыриІэжагъ.

Министрэм кызырэиуагъэмкІэ, купитІу хьоу зэхашэгъэгъэ комиссием хэтыгъэхэм зэкІэ лэжыгъэшлалэху республикэм иІэхэр кыаплыхыагъэх, хьасэ пэпчъ изытет зэрагъэшлагъэ. Джащ фэдэу мэкъу-мэщым фэгъэзэгъэ шІэныгъэлэжыгъэр ягъуасэху тхьамэфитІум кыыкІоцІ бжыхьасэхэм язытет ауплэгъу. КІымэфэ-гъэтхэ лэжыгъэным чІыопсым изытет зэрару кызыдихыгъэхэм кыахэкІэу бжыхьасэхэм ащыщ гектар мин 13,7-рэ кІодыгъэ. Ахэм зэкІэми натрыфрэ тыгъэгъазэрэ ащапхыжыгъэ. Бжыхьасэхэм ащыщ

хэу зинахыгъэ кІодыгъэхэр класу апхыгъэхэр арых.

— Адыгэ Республикэм и Лышхыгъэ, Правительствэм, мэкъу-мэщымкІэ Министрствэм ренэу анаІэ зэратырагъэ-тыгъэм ыкІи ящыкІэгъэ ІэпыІэгъур зэралэклагъэхыагъэм кыахэкІэу бжыхьасэхэм ядэлэжыгъэ, ахэм ахэкІодыкІыгъэхэм ачІыпІэ гъэтхасэхэр пхыжыгъээнхэми афэгъэхыгъэ ІофшІэнхэр зэшлуахыгъэх, — кыыхыгъэщыгъэ министрэм.

Юрий Петровым кызыриІуагъэмкІэ, фабэу шылагъэхэм апкы кыкІэу бжыхьасэхэм ялукхыжыным мыгъэ мэфі 7 — 12-кІэ нахь пасэу рагъэжыагъ. Юныгъо лэжыгъэным ошху кышчыгъэхэм кыагъэуцуху кыыхэкІыгъэми, мэфі 14-м кыыкІоцІ бжыхьасэхэм ялукхыжыным аухыгъ. Мыгъэрэ Юныгъом комбайнэ 460-рэ хэлэжыагъ. Ащ шыщэу 62-р ІэкІыб хэгъэгухэм кыащашыгъэ комбайнэх. Комбайни 118-мэ уарээр аупкІатэгъэ хыпкыым хатэгъуагъ. Зы комбайнэм мыгъэ Іуихыжынынэу тефагъэр гектар 213-рэ, гъэрэкІо а пчыагъэр гектар 240-рэ хуыщыгъ.

Бжыхьасэхэм ялукхыжыным агъу зыпшаухыгъэр Теуцожь районыр ары. Ащ шаугъоижыгъэ бжыхьасэ гектар мин 6,2-м ехьум гектар тельгытэу центнер 31,8-рэ кыытыгъ. Мы районыр зы гектарым кыырихыжыгъэмкІэ адрэ районхэм апэ ишгыгъ. Республикэм ирайонхэм бжыхьасэху ащылуахыжыгъэ гектар пчыагъэр ыкІи гектар тельгытэу кыащашыжыгъэр: Джаджэр — 22464-рэ, 31-рэ, Кошхыаблэр — 16532-рэ, 24,3-рэ, Красногвардейскэр — 12559-рэ, 30,5-рэ, Мыекъуапэр — 2005-рэ, 15-рэ, Тэхьутэмькыуаэр — 1326-рэ, 21,9-рэ, Теуцожьыр — 6238-рэ, 31,8-рэ, Шэуджэн районхэм — 14107-рэ, 31,2-рэ, кыалэу Мыекъуапэ кыепхыгъэ хызмэтшлалэхэр — 3083-рэ, 19,9-рэ.

Мыгъэ республикэм пстэумкІэ бжыхьасэху шылуахыжыгъэхэр гектар мин 78,7-рэ хуыщыгъэх. Ащ шыщэу коцыр гектар мин 63-м, хьэр гектар мин 13,3-м ыкІи рапсыр гектар мин 2,3-м ащаугъоижыгъэ. ПстэумкІэ фышхыгъэ лэжыгъэ ыкІи зернобобовэ лэжыгъэ тонн мин 232-рэ кыахыжыгъэ, зы гектарым тельгытагъэу аугъоижыгъэр центнер 28,6-рэ. Коцым пстэумкІэ кыытыгъэр тонн мин 190-м фэдиз хьазыр, зы гектарым кырахыгъэр центнер 29,4-рэ. Бжыхьасэ гектар пэпчъ анахыгъэ

Юрий Петровыр.

кызыщырахыгъэхэр: Джэдждэ районым шыщ СХА-у «Радугэр» — центнер 48,5-рэ, ОАО-у «Дондуковскэ элеваторы» — центнер 40,3-рэ, Кошхыаблэ районым шыщхэщэгъэ КФХ-у А. А. Хьаджырэкьор зипащэр — центнер 40, Красногвардейскэ районым шыщ СПК-у «Еленовскэр» — центнер 38,9-рэ, Шэуджэн районым шыщхуу ООО-у «Асханыр» — центнер 35-рэ, ООО-у «Премииумыр» — центнер 33-рэ, Теуцожь районым шыщхуу ООО-хуу «Киево-Жураки» зыфилорэр — центнер 39,4-рэ, «Синдика-Агрор» — центнер 36,6-рэ.

Хьэм гектар тельгытэу республикэм кышчырахыжыгъэр центнер 25,3-рэ, пстэумкІэ кыахыжыгъэр тонн мин 33,8-рэ. Хьэ гектарым центнер пчыагъэу кыытыгъэмкІэ анахь кыахыжыгъэхэр: Красногвардейскэ районымкІэ СПК-у «Колхозуу Ленинын» — 36,1-рэ, Джэдждэ районымкІэ СХА-у «Радугэр» — 45-рэ, ООО-хуу «Архонтыр» — 42,4-рэ, «Дондуковскэ элеваторы» — 38,6-рэ, Шэуджэн районымкІэ ООО-у «Агрокомплексуу «Шовгеновскэр» — 41,6-рэ, Теуцожь районымкІэ ООО-у «Синдика-Агрор» — 35-рэ.

Рапсэу апхыгъагъэм шыщэу Іуахыжынынэу кыэнэжыгъэгъэ гектар мин 2,5-м гектар тельгытэу центнер 9,8-рэ кырахы, пстэумкІэ тонн мин 2,4-рэ кыахыжыгъэ.

Ащ пыдзагъэу Юрий Петровым кызыриІуагъэмкІэ, бжыхьасэхэм макІэу кыатыгъэми, ахэм мыгъэ уасэу яІэм лэжыгъэр зыугъоижыгъэхэр ыгъэрэзагъэх. ГъэрэкІо коц килограммыр сом 4 — 4,5-кІэ ащэгъагъэмэ, мыгъэ коцым уасэу иІэр сом 8,5-м нэсыгъ. Арышгъ, бжыхьасэхэм кырахыгъэр гъэрэкІорэм елгытыгъэмэ нахь макІэми, уасэр фэдитІу кІэ нахьыбэ зэрэхуыгъэм кыахэкІэу ахэр зылэжыгъэхэм ІофшІэным тырагъэкІодагъэм еху хахыжыгъэ.

Нафэ кызырэахыгъэмкІэ, Кыблэ федеральнэ шьолырым гектар тельгытэу бжыхьасэхэм центнер 24,4-рэ кыащырахыгъэмэ, республикэм зы гектарым кышчытыгъэр центнер 28,6-рэ хуыгъэ.

КызырэрэдзагъэмкІэ, тызыхэт лэжыгъэным уасэу шыІэхэм ате-

тэу мы илээсым бжыхьасэ гектарым кыытыгъэм тефагъэр сом мин 23,6-рэ. А пчыагъэр гъэрэкІорэм елгытыгъэмэ, сомэ мини 5-кІэ нахыб.

— Губгъо ІофшІэнхэм язэшлохын мы илээсым чыгулэжыным фэгъэзагъэхэм тырагъэкІодагъэр макІэп, — кыыхыгъэщыгъэ министрэм. — Мы илээсым игъэтхэпэ-бэдзэогъу мазэхэм кыакоцІ Урысые Федерацием и Правительство иунашго тетэу фэгъэкІотэныгъэ зыхэлэ дизель гъэстыныпхэу тонн 3960-рэ республикэм кыфатІупшыгъэ. А пчыагъэр гъэрэкІо кыытыгъагъэм елгытыгъэмэ, тонн 2090-кІэ нахыб.

Министрэм кызыриІуагъэмкІэ, коцэу кыахыжыгъэм изытет уигъэрэзэнэу шыт. Коц тонн мин 40-м ехуу лабораториешаушлэгъуыгъэм гъомылапхэ хэпшыкІы хьунэу кыгъэлэжыагъ. ПстэумкІэ коцэу республикэм шаугъоижыгъэм ипроцент 90-м ехуу уасэу иІэмкІэ гъэрэкІорэм бэкІэ нахышлу.

Ащ пыдзагъэу гъэтхасэу республикэм шапхыгъэхэм язытет министрэр кытегушылагъ. Ащ кызыриІуагъэмкІэ, гектар мин 31-м ехуу лэжыгъэ кызыгыщт гъэтхасэхэр ащапхыгъэх. Ахэм ащыщэу пынджым гектар мин 5,2-рэ рагъэуытыгъэ, икІыгъэ илээсым ашІэгъагъэм нахы ар гектар 800-кІэ нахыб. Лэжыгъэ кызыгыщт натрыфрі гектар мин 22,4-м ащапхыгъэ, ари гъэрэкІорэм елгытыгъэмэ, фэди 2,5-кІэ нахыб. Джащ фэдэу тыгъэгъазэми мыгъэ рагъэуытыгъэр нахыб — ар гектар мин 81,2-м кыащэгъэкІыгъ. Соер зыпашлагъэр гектар мин 4,3-рэ, ари гъэрэкІорэм нахы гектар мин 1,8-кІэ нахыб. Арышгъ, 2012-рэ илээсым лэжыгъэ кызыгыщтгъэ республикэм шаплагъэр гектар мин 222,7-рэ хуыгъэ, арышгъ илээсым ашІэгъагъэм нахы гектар мин 8-м ехуыкІэ нахыб.

Министрэм кызырэахыгъэмкІэ, тапэрэ илээсхэм афэдэу мыгъі Юныгъом анахь гъэхыгъэ шызышыгъэхэр шІухыафтын зэфэхьафхэмкІэ хагъэунафыкыштых. Республикэм ипачэхэм зэрэрахыгъагъэмкІэ, мэкъу-мэщ хызмэтым иІофшІэхэм я Мафэ лэжыгъэм имэфэкІи шыагъэунафыкышты.

ИкІэухым министрэм кыыхыгъэщыгъэр кыэкІошт 2013-рэ

илээсым лэжыгъэ кызыгыщт бжыхьасэ гектар мин 93-м ехуу республикэм зэрэапхыштыр ары. Ащ шыщэу коцым гектар мин 78,4-рэ, хьэм гектар мин 14,8-рэ арагъэуытыгъэ.

— Кыыхыгъэщы сшІоигъу ти Адыгэ Республикэ и Лышхыгъэу ТхьакІушыгъэ Аслъан мэкъумэщ хызмэтым ІофшІэнхэр зэрэащыкІохэрэм ренэу ыналэ зэрэтетыр, — ыуагъ Юрий Петровым игушыгъэ кызыщыухыным. — Республикэм Юныгъор зэрэащыкІорэм мафэ кыс ащ гъунэ лыфыгъ.

Ащ ыуж пресс-конференцием хэлэжыагъэхэм ащыщхэм министрэм упчІэхэр кыратхуу рагъэжыагъ.

УпчІэ. Лэжыгъэ зэфэхьафхэм кыарыхыжырымкІэ тапэрэ илээсхэм анахь гъэхыгъэ зышыштыгъэ Джэдждэ районым икызымэтшлалэхэм гектар тельгытэу мыгъэ коцым хьэми кыащырахыгъэм зэтекІыныгъэ ин фэхунын сыда кызызхэкІыгъэр? Ахэм ячІыгъухэр зэфэдэхэба?

Джауап. Чыгур зэрагъэхьазырыр шІыкІэр, технологиешыкІы чылэпхэу лэпкыу агъэфэдэхэр, икуагъэкІэ чылапхэр чІыгум зэрэрагъэкІурэ чІыпІэ пстэуми ащызэфэдэп. Чыгум хэлэ шынагъэр нахышлуу кызыухуу мэшгъурэм игъэхыгъэ нахь ин. Севоборотыр нахь тэрэзуу зыгъэфэдэрэм лэжыгъэу гектарым кыарыхыгъэр нахыб. Минеральнэ чІыгъэшІухэм ягъэфэдэни тэрэзуу зэхашэгъэн фае. А пстэур тэрэзуу зэшІозыхыгъэр нахь гъэхыгъэ ешІы.

УпчІэ. Республикэм игубгъо-хэм арыт мээ шьолырымхэм шІуагъэу апылыр мыгъэрэ Юныгъом джыри зэ дэгъоу кышчылыгъагъэу бэмэ аІо. КыахэкІы ахэм мэхьанэ язымытыхэр, чыгур хьаулыеу аубытэу зыІохэрэр. Сыдэушгъэу а Іофым уеплыра?

Джауап. Мээ шьолырымхэр тищыкІэгъэ шыпкыгъэх. Ахэр чІыгулэжыгъэмкІэ ІэпыІэгъушІу-хуу зэрэащытхэр мыгъэ нафэ кыытфэхуыгъ. ЧыпІабэхэм кыащыжыгъэ мээ шьолырымхэм аголл бжыхьасэхэм гектар тельгытэу кырахыгъэр адрэ чІыпІэхэм кыатыгъэм анахыгъэу. Мыщ дэжыым кыыхыгъэщыгъэн фае мээ шьолырымхэр мы лэжыгъэным зымы имыгъэху зэрэащыгъэр. Республикэм ипачэхэм унашго ашІыгъ ахэр кыоджэ псэупІэхэм афагъэзэнхуу, адрэхэм зычІыгу ахэр тет хызмэтшлалэхэм атыратхэнхэ фаеу. КъэІогъэн фаер республикэм ичІыгъухэм арыт мээ шьолырымхэм язытет непэ уигъэрэзэнэу зэрэащымыгъэр ары. Ахэм чыгыгъэ ахэгъуыкІыгъ, ахаупкІырэри макІэп. Пшгъэрылэу кыуцурэр мээ шьолырымкІэхэр чІыпІэ пстэуми ащыгъэ-Іысыгъэнхэр ары.

НэмыкІ упчІэхэми министрэм джауапхэр кыарытыжыгъ.

Юрий Петровым пресс-конференцием хэлэжыагъэхэм зэрафэрээр кыарыІуагъ. Адрэхэми зэрэригъэблэгъагъэхэм пае «тхьауегъэпсэу» раІоужыгъ.

Научнэу зэхафы, зэрагъашIэ

Адыгабэр кавказ бэжъ лъэпкъ-хэм зэрашщыр къыдалытгъэ, мы илвэс зэкIэлъыкIохэм бзэшIэ-ныгъэм фэгъзэгъэ ныбжьыкIэхэр янаучнэ Iэшхъэтгъэр ягъусэу Адыгейм къэкIох, зэралтэ-кIэу мы чIыпIэм щыпсэухэрэм зафагъэнIуасэ, бзэу аIульгъу зэрыгушIэхэрэр етIупшыгъэу агъэуэфы, зэхафы, къатхыхъ.

Джащ фэдэу, адыгабэр научнэ лъапсэм тетэу зэгъэшIэгъэ-ным фэларышIэрэ научнэ экспедицие бэдзэогу мазэм Красногвардейскэ районим ит къуаджэу Улапэ щызэхашIэгъагъ. Ар зыпшъэ ифагъэр Москва дэт Урысые къэралыгъо гуманитарнэ университетым лингвистикэмкIэ институт ишIэныгъэлъжъ-егъэ-джакIохэмрэ истудентхэмрэ арых.

ЗыцIэ ыпшъэIэ къыщетIогъэ институтым ия 3—4-рэ курсхэм арыхсэр ыкIи мы илвэсым еджэпIэшхор къэзыухыгъэхэу

бзэм анахъ фэагъэхэр купым хэтыгъэх. Научнэ экспедицие пэцэныгъэ дызезыхъагъэр МГГУ-м икIэлэгъэджэ шъхъа-Iэу, шIэныгъэлъжъэу Юрий Александрович Ландер ары.

Ащ тызэригъэгъозагъэмкIэ, 2003-рэ илвэсым къыщегъэжъа-гъэу 2006-м нэс, зэпыупIэ тIэ-кIу фэхъугъэу, 2010-рэ илвэсым ыкIи джы мы аужырэ илвэс зэ-кIэлъыкIуитIум бэслынэи къуаджэу Улапэ къэкIох, тхьамэ-фитIу-щым къыкIоцI бзэмкIэ практикэр нахъ куоу, шIуагъэ къытэу шакIу.

— Адыгабэр тшIогъэшIэгъо-нэу зэтэгъашIэ, — къеIуатэ Юрий Ландер. — ЫпэIэ анахъ тызIыпIагъэр, дгъэуэфыгъэу щытхэр кIэмгуе, абдзэхэ, шап-сыгъэ диалектхэр арых. АдыгеймкIэ къуаджэхэу Хьатыгъу-жыкыуае, Хьакурынхъаблэ ыкIи хылушъо Шапсыгъэм, къуаджэу Агуе, тащылагъ, материал

гъэнэфагъэхэр тIэкIэлъхэ хъугъэ.

2011 — 2012-рэ илвэсхэм Улапэ тыкхэкIо, Iоф цытэ-шIэ. Бэслынэи диалектым тет-хэу улапэхэр зэрэгущыIэрэ шIыкIэр амалэу тIэхэм ялгы-тыгъэу тэгъэуэфы. Анахъэу ты-зылтыплъэрэр гушIыухыгъэхэм яграмматикэ гъэпсыкI (структур) ыкIи гушIыIэр зыдэщытым елгы-тыгъэу зэрэзэхъокIырэр ары. Ащ епхыгъэу гушIыIэм хэт мэкъэзе-цэхэр зэблэхъугъэ зэрэхъухэрэр, бзэм инэшанэхэр игъорыгъоу тэгъэуэфых.

— **Улэпэ гушIыIаIэм сыда анахъэу ишIуналэ теишъэгъэдза-гъэр?** — сеупчIы.

— ЗэлашIэрэ бзэшIэныгъэ-лэжышхуо Къомэфэ Мухъадин (щыIэжъеп) мы бэслынэи диа-лектым, ащ тетэу ыкIи макIэу гокIыхъэу гушIыIэрэ улапэхэм тыналэ атетгъэзэм, ащкIэ угъо-игъэхэр тшIыхэмэ, научнэу зэ-хэфыжыгъэхэмэ, мы адыгэбзэ

лэныкыо зэхэмыфыпагъэр нахъ къэнэфэнымкIэ ишIуагъэ къы-зэрэкIоштым гу лытэгъэгъэгъа-гъэр. Адыгабэр куоу зышIэ-щыгъэ шIэныгъэлэжышхом гъогу тэрэз къытгъэлъэгъугъэу, ащ тызэрэтетыр джы непэ Iофэу тшIэрэм къеушыхъаты.

Бзэри археологиим фэд, нахъ куоу уетIэу, бгъэуэфэу, зэбгъэ-зафэу, зэбгъашIэ къэс, нахъ зы-кызыIуехы.

— **ШъуилофшIэгъу мафэхэр зэрэкIуагъэхэм шъуигъэрэ-загъа?**

— Адыгейм щызэхэтцэрэ на-учнэ экспедициехэр тэркIэ сы-дигъуи гъэшIэгъоных, цыфхэр дахэу къыщытпэгъокIых — ад-министрации пащэхэри, инфор-маторхэри, цыф къызырэкIохэу тызIукIэхэрэри. Тинаучнэ пшъэ-рылъ экспедициемкIэ зэшIо-тхынымкIэ IэпыIэгъу къытфэхъу-гъэхэу улэпэ къоджэ кой пащэм, къоджэ гурыт еджапIэм икIэлэ-

егъаджэхэм (ахэм ащышхэм ежъ абзэкIэ къаIорэр урысыбзэкIэ къытфызэрадзэкIыжыщтыгъ, ищыкIагъэ зыхъукIэ, ащ фэдэ къэIуакIэр зэпхыгъэу щытым гу лытагъатэщтыгъ) ыкIи нэхъой дахэ къытпэгъоныхыгъэ улапэхэм лъэшэу тафэраз.

— **Научнэ экспедицием илофшIагъэкIэ сыда джырэкIэ къэпIон плъэкIыщтыр?**

— ЗэрэтшIоигъуагъэу, дэгъоу, шIуагъэ къытэу Iоф тшIагъэ. ПэшIорыгъэшъэу гушIыIэ мини 2 фэдиз хъурэ гушIыIалтэ ты-угъоигъэ, ащ тызыкIожыкIэ Iоф дэтшIэщт. «Адыгабзэм играм-матикэ иочерк» зыфиIорэ тхыIэу тIэм хэдгъэхъошт, бзэм ылапсэ дгъэуэфыгъэ, научнэу зыкызыIуедгъэхъошт.

— **Шъуигъэхъуэр къыжъу-дэхъунэу, адыгабзэм научнэ хыхъо фэишIушIынэу шъуфэсIэ, Юрий.**

— Тхьауегъэпсэу. **МАМЫРЫКЪО Нуриет.**

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Мамырныгъэм ордэ къыфелэ

Мыекъуапэ къышхыгъэу ыкIи гимназиеу N 22-м иеджэ-кIуагъэу Джантэмыр Ирине джыри илвэс 14 хъугъапэп. Илвэс заулэ хъугъэу (къызэрэт-хыгъагъэу) ордэкIэлэIэ тэрэ-зым, искусствэ иным ишап-хъэхэм Москва защыфегъасэ.

Ирине игулыгътэрэ иамалрэ зэдештэх, зтефэх. Иеджэн-гъэ-сэн готэу, ыгукIэ икIэс ордэым илвэс зэрилгъэу теуцэ, кон-церт зэфэшхъафхэм ахэлажэ.

Ирине мыгъэ Москва я 7-рэ классыр къышхуи, я 8-рэ клас-сым ихъагъ. Еджэным егугъу, зышхыкIагъэм гъэпсынIа-гъэу ушэтхыгъэр етых. Музы-кальнэ еджапIэу Саульскэм ышIэкIэ щытым щеджэ. 2011-рэ ыкIи 2012-рэ илвэсхэр артист-кэ цыкIумкIэ гъэбжъугъэх. Пшъэшъэжыи ежъ исоильнэ концертитIу Москва, Воробьевэ къушхъэхэм ыкIи кIэлэцыкIу зыхэхъогухэм ятворчествэ Гупчэ къышхыгъэ. Ащ нэмы-кIэуи «День старшего поко-ления» зыфиIорэ концертыр Ирэ ветеранхэм ыкIи Улэшы-гъэ КIуачIэхэм я Унэ Гупчэ къышхыгъэ.

Зэчий зыхэхъэу зыкызыIу-зыхын езыгъэжъэгъэ кIэлэIэ-хэм яфестиваль-зэнэкъокъоу «Эстафета искусств» зыфиIоу Москва мы илвэсищ зэкIэлъы-

кIом щызэхашIэрэм Адыгейм икIыгъэ Джантэмыр Ирине хэ-лэжъагъ, ордэу «**Бородино**» (Аита Бобровамрэ Юрий Куди-новымрэ зэдаусыгъэр) къыIуагъ, пэрытныгъэр къышхыфагъэшъо-шагъ. Ирэ ордэкIэIоным фэзы-гъасэрэр зэлашIэрэ педагог-кIэ-лэегъаджэу Людмила Афанась-евар ары.

Джантэмыр Ирине анахъ икIасэу къыIохэрэм ащышхы мамырныгъэм, текIоныгъэм, рэхъатныгъэм яхыылIэгъэ ордэ-хэр: «**Вальс Победы**», «**Рек-вием**», «**Ордена Победы**», «**Мы все — Россия**», «**Сто-лица из столиц**», «**Моя Ады-гея**», «**Ребята, ребята!**», «**День рождения**» зыфиIо-хэрэр. АхэмкIэ Ирэ ихэгъэгъу шIульгъэуи, илфыпIэ зэрикIа-сэри, мамырныгъэр зэрилгъа-пIэри, ТекIоныгъэр къытфидэ-зыхыгъэ ветеранхэр пщыгъуп-шэнхэу зэрэшымытхэр, лIэужы-кIэхэм титарихъ блэкIыгъэ ашIэу, агъэлъапIэу, щыIаIэр ежъхэм зэралтэIэу агъэдахэу, гупсэфныгъэр аухъумэу щыIэнхэ зэрэфаер къыреIотыкIы.

Ары, икIас пшъэшъэжыи ордэдыр, зэрилгъэIэу ащ гъогу фыхехы, игухэлэ дахэхэр къы-дэхъунхэу фэтIо.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэттым итыр: **Джантэмыр Ирине.**

ЦЫФЫМ ИНЫБДЖЭГЪУ ПСЭУШЪХЪЭМ ЕХЪЫЛАГЪ

Жук зыгъэлIагъэм лажъэ терэф!

Хъэ лъэпкъ зэфэшхъафэу щыIэр бэ, ау а псэушъэ ягугъу къэсшIырэл. Шыпкъэ, непэ къалэхэм, Мыекъуапи зэрахэтэу, хъэ гъорыкIоу адэгъыр макIэп. Ахэр псынIэу мэбагъох. Куп-купэу зэхэтхэу, къэзэрэфэкIыхэу урамхэм атетхэу зыплъэгъукIэ уагъаштэ. Зымы иехоп, унагъо горэми ыгъашхэрэл.

Зигугъу къэсшIыщтыр хъэ лъэкурэ цыкIугъ. Ар бэмэ ашIэштыгъэ. Урамэу Лениным тет унэу N 8-м чIэс унагъохэм шIу заригъэлъэгъугъэу, илвэ-сипшым ехъурэ псэугъэ. Щагу кIоцIым хъэ къыдигъахъэщты-гъэп. Зыгъэшхэрэ унагъом ис-хэр цыкIуи ини ыгъэгъуаштэ-щтыгъэп. Къэлэ паркым шызечъ-рэ кушхъэфагъэхэм атес ныбжьыкIэхэм адэджэгуныр икIэсагъ, ащыгушIукIыгъэ ада-чъэщтыгъэ. Ау Жук (джары ыцIагъэр) щыIэжъеп. Хъэ хыер агъэлIагъ уцы горэ Iуадзи. Ар зылIагъэми уягуцэфэнэу щыт. Унэгъо зытIушъэ псэушъхъэ Iушыр агу рыхыштыгъэп. Хъэ цыкIур зыгъашхэрэр агъэпый-щтыгъэх.

Жук илвэсипшI фэдизэ тища-гу дэлъыгъ. Пчэдыжъ горэм урысылI сугъэу къэлэ паркым къышхытIухъэзэ, хъэ зэхэт куп-пшхо тыIуагъ. Тащыщынагъэ-зэ тIацIоуыкIы, къэдгъэзжыгъ-гъэу тыкхэкIожыгъэ, а хъэ куп-ым къахэкIи лъэкурэ цыкIоу хъакулапышъо зытеорэр тауж кыхыгъэ. НэбгыритIум къыт-цэгъушIукIы, зыкытеусэи, та-пэкиI таужкIи къечыхыгъэ. «Мыр сыдэу хъэ гушIубзуга», — тIэлошъ, тэгъэшIагъо. Аузэ, си-гъусэ ядэжъ дэхъажыгъэ. Сэ псылушхом сыхыгъ. Ащ нэс сауж ит. Гъэмэфэ пчэдыжъи, Шъхъа-гуашъ сыхэхъагъ. СыкыхэкIы-жыфэ къысажэу Iусыгъ. Сыкы-зежъжыи зандэу къысфэуцугъ. Зыкыгъэгъэгъушъ, тIэкIу кIэхъакукIыгъэ, пIэу макъэхэр къегъэлух, сапэкиI саужкIи къечыхыгъэ. Сэри адыгабзэи урысыбзэи зыгорэхэр есIох. Ары къэс мэгъушIо, ыкIэ егъэ-

сысы, ылакъохэр къегъашъох. Зысфэпэжыгъэу лIы горэ къыIухъагъэти къысэлъэгъу «хъэр къысащ» ыIуи. «Мыр сэ сыхъэп, ау уфаемэ зыдащ», — зесэIом, хъэр ащ фызэплъэ-кIыгъэп. ФэкIуагъэп.

Сыкызежъжыи хъэ чэф цыкIур сауж кыхыи, тищагу къыдэжъагъ. Унэ тфэ зэтетым чIэс унагъохэм хъэр агу рыхыгъэу, бэрэ агъашхэу шагум дэлъыгъ. ЧыIэ дэдэ хъумэ, подвездым къычIахъэти, зыгъашIорэм иунапчъэ Iулыштыгъэ.

Хъэм цIэ илэ фэягъэти тегуп-шысагъ. Къуаджэм сызидэсым «Дорэхъу» ыцIэу хъэ Iуш горэ тищагу дэлъыгъэти, джар фэсы-усыжыи зысэIом адагъэп. «Жук фэтэжыгъэу», — залом, нахыбэмэ зэдашти, джа цIэр къытенэгъагъ.

Аужырэ илвэсхэм Жук нэIо-сабэ илэ хъугъагъэ. ПхъэнтIэкIу кыхыгъэу гъэпсэфыпIэ чыпIэхэм аIутхэм цыф бэкIахэр ащзэрэ-утоих. А чыпIэхэм Жук къа-кIоти, купэу зэхэхэм апашхъэ исэу, къыплъэу, къадэлэу шыс зэ-пыгъэу ихэбзэгъ. УмыгъэшIэгъон плъэкIыштыгъэп адыгэ куп фэшъ-хъаф ар зэремыкIуапIэштыгъэр. Ауштэу зэрэхъурэр ашIэти, а чыпIэм къеуапIэхэрэм ащышхэм къупшхъэхэр къырахыIлэ-щтыгъэх, Жук ахъакIэщтыгъэ. Ар щымыIэу зытефэкIэ, къахыгъэ чэт къупшхъэхэр зэрылэ Iалъмэкъ цыкIур чыг горэм палъэти, къыкIэлъыкIорэ пчы-хэм рагъэшхыжыштыгъэ. Пчы-хъэ горэм чэт жъогъитIу чэт гъэжъэгъэ ныкыо ягъусэу зэрылэ пакетыр урыс ветеран горэм къы-зехъым, Жук чэтныкIор гушIозэ ышхыгъэ. ЗыгъэгъэхэкIым хъэр Iулыжыи, адыгэ купым дэжъ шы-тIысыгъ. Къэнэгъэ чэтитIур (мэ щыу хъугъэти ары хъэм къызкы-фыхыгъэр) неущ рагъэшхы-жыи алуи, чыг зэхэкIыхъа-гъэм палъагъ умылгъэгъунэу. КъыкIэлъыкIорэ пчэдыжыи Жук къыздаси зезгъэгъэшхэкIым гухэлэ сIэу а чыгым сыздэл-пылем, IалъмэкIыр щыIэжъеп. Къырыхылагъэхэм ащыш горэм къызэриIуагъэмкIэ, чэтитIур ешъокIо нэбгыришмэ атыгъуи, мэ зэрэщыгъэ илоф ашIагъ.

Пчэдыжърэ Жук IофшIапIэм къыздакIоти, сыкхэкIожыфэ къысажэу дэкIояпIэм Iулы-щтыгъэ. Мафэ горэм къэлэ ад-министрацием сызэкIом, дэкIо-япIэм тегъолтхъагъ сыкычIэ-кIыжыфэ къысэжэнэу. Сэ щагу кIоцIымкIэ сыкыдэкIыжи та-дэжъ сыкхэкIожыгъэ. Чэщныкыо хъазыр хъугъэу унэм сыкхэкIо-лэжыгъэти зысплъыхъагъ, ау хъэр щыIэп. Сыгу къэкIыжыгъэ администрации пчъэиыхъагъом дэжъ зэрэIулыгъэр. Ар зы квар-тал зэрэтпэчыжъэр. Арти, сы-кIуагъ. Сеплымэ, хъэр Iуль, сы-зеджэм зэрэгущыIагъэр бгъэ-шIэгъонэу щытыгъ. Зыкысиу-сэгъ, зыгъэгъэгъугъэ. Мэкъэ зэ-фэшхъафхэр къыгъэлIухъэзэ къыздэсшъэжыгъэ.

Аужырэ илвэсхэм IэшIу-гушIухэр ыгу рыхыгъэ хъугъа-гъэ. Ащ пае пряник, печенье зыфэпIоштхэр къыфэсхыгъэти, гушIозэ ышхыщтыгъэх. Чыгум кIоцIымкIэ сыкыдэкIыжи та-дэжъ сыкхэкIожыгъэ. Чэщныкыо хъазыр хъугъэу унэм сыкхэкIо-лэжыгъэти зысплъыхъагъ, ау хъэр щыIэп. Сыгу къэкIыжыгъэ администрации пчъэиыхъагъом дэжъ зэрэIулыгъэр. Ар зы квар-тал зэрэтпэчыжъэр. Арти, сы-кIуагъ. Сеплымэ, хъэр Iуль, сы-зеджэм зэрэгущыIагъэр бгъэ-шIэгъонэу щытыгъ. Зыкысиу-сэгъ, зыгъэгъэгъугъэ. Мэкъэ зэ-фэшхъафхэр къыгъэлIухъэзэ къыздэсшъэжыгъэ.

ЗэрагъэуэфыгъэмкIэ, цыфыр дунаим къызытэхом псэушъ-хъэхэри къыдэхъугъэх. Цыфыр щымыIэмэ псэун зымылэкIышт хъайуанхэр, щабугъуухэр шы-Iэх. Ахэм ащышхы былымхэр, хъэхэр, чэтыухэр, чэт-тхъачэтхэр, нэмыкIэхэри. Анахъ къэбарыбэ зыпылтыр хъэр ары. А псэушъ-хъэ Iушым фэгъэхыгъэу бэ гушIыIэжъэу щыIэр. Ахэм зэу ащыш «Хъэ хые умыкIы, шъуз хые имыгъэкIыжъ» зыфалорэр. Арышъ, лажэ зымыIэ псэушъ-хъэ Iушэу шагум дэлъыгъэр зыгъэлIагъэр Тхъэм зэримыгъэ-кIоштыр гъэнэфагъэ.

Мы къэбарыр хъэр зышIэ-щтыгъэ цыфхэр къызэрэкIэ-лэIуэгъэхэм къыпкъырыкIэу къэстхыгъ. «Жук зыгъэлIагъэм лажэ терэф!» — аIо зэкIэми.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

ШЭУДЖЭН РАЙОН КЪЭБАРХЭР

МэфэкIхэм
зафагъэхъазыры

Мы ильэсым илоныгъо мазэ Шэуджэн районыр зызэхашагъэр ильэс 90-рэ, къуаджэхэу Хьакурынэхъаблэрэ Мамхыгъэрэ джы зыдэщысхэ чыплэм къызытысыгъэхэр ильэси 150-рэ ыкIи Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Андырхъое Хъусенэ имузей икьуаджэу Хьакурынэхъаблэ къызыцзэуахыгъэр ильэс 30 зэрэхъурэм афэгъэхыгъэ мэфэкIыр хагъэунэфыкIышт.

Адыгеим анахь районыгъэу итхэм ащыщым мэфэкIхэм языфгъэхъазырын зыщиушъомбгъугъ. ЗэхэцкIо комитетэу агъэнэфагъэм зэхэсыгъо зауэ илагъ, мэфэкIым пэгъокIыхэзэ зэшIуахышт Ioфыгъохэр рахъухагъэх.

Ащ фэдэ зэхэсыгъоу ялагъэхэм ащыщ район администрацием ипашцэу Хъуажъ Налбий къызэрэщилуагъэмкIэ, къуаджэхэм ыкIи къутырхэм ащанIугъэ кIалэхэм ащыщхэу зэшIокI зилэхэр мэфэкI Ioфтхъабзэхэм язэхэщэн пэлухъаштымкIэ Iэпылэгъу къафэхъуштых. Ахэм ащыщ Москва щыпсэурэ бизнесмен цIэрыIoу къутырэу Кировым шапIугъэ З. Дамаевыр районым бэрэ Iэпылэгъу къыфэхъу. Джыри ащ мэфэкIхэм афэгъэхыгъэ фондым къыригъэхъагъэр макIэп. Джащ фэдэу Краснодар щыпсэурэ Тутарыщ Батырбий, Мыекьуапэ щыпсэурэ МэрэтыкIо Шыхъамбий, Мамхыгъэ щыщ фермер цIэрыIoу ОтэщыкIо Аслан ыкIи нэмыкIыбэхэм яIэпылэгъу мэфэкIхэм язэхэщэн пэлуагъэхъащт.

МэфэкI зэхэхъэхэр зэхэцгъэнхэмкIэ IэпылэгъушIу мэхъух Шэуджэн районым ищыф гъэшIуагъэхэу Мыекьуапэ щыпсэурэ МэрэтыкIо Клим, Бырсыр Батырбий, Къуиужъ Казбек.

ЩыIэныгъэм пытэу
зэрипхыгъэх

Ильэс 90-рэ хъугъэ районым щыщ зэгъунэгъу къутырхэу Хапачевымрэ Кирговымрэ ащыпсэхурэр алэ зэкIэдзэгъэу зызэдэлажьэхэрэр. Урысхэр ыкIи къэндзалхэр щыIэныгъэм пытэу зэрипхыгъэх.

Ильэсыбэрэ къутыритIури колхозэу КПСС-м ия XXII-рэ Зэфэс ыцIэIэ щытыгъэм хэхэрэ бригадэм хэтыгъэх. Непэ ахэр муниципалнэ гъэпсыкIэ зилэ Хьакурынэхъаблэ къоджэ псэулэм хэхъэх.

Мы лъэхъаным къутыритIури анахь Ioфэу адэлыр ахэм ащыпсэхурэм газыр агъэфедэу гъэпсыгъэныр ары. Къутырэдэхэр зыщыгугъыхэрэр ярайон ия 90-рэ ильэс зыщыхагъэунэфыкIыр уахътэм газыр агъэфедэ хъунэу ары. ИщыкIэгъэ тхылъхэр агъэпсыгъэхэх. КъутыритIум яадминистраторэу Юныс Хъамедэ къызэриIорэмкIэ, а IoфшIэным изэшIохын анаIэ тезыгъэтыщт купыр зэхашагъ. А купым давление цыкIу зилэ газрыкIуапIэр гъэпсыгъэным пэлухъащт ахьхэр къыгъуогонгъ. Тызхэт уахътэм а газрыкIуапIэр агъэпсы.

Къутырэдэхэм IэпылэгъушIу афэхъугъэх Шэуджэн ДРСУ-м иIoфышIэхэр. Къутырхэм ягъогухэр ахэм агъэцкIэжыгъэх, зыщыкIагъэхэм асфальт атыралъхъагъ.

ПродукциякI

Шэуджэн агрофирмэу А. М. Мэрэтыкъор зипашцэм районым ипромышленность пэрытныгъэр щыIыгъ. ЗАО-у «Щэ заводэу «Шовгеновский» зыфиIорэм къыдигъэкIырэ продукциие пчъагъэм ренэу хегъахъо.

Ильэсым пыкIыгъэ уахътэм къыкIоцI заводым кIое зэфэшъхъафхэу тонн 800-м ехъу, былымыгъхэу тонн 60-м ехъу, сливкэ тонн 30-м фэдиз ыкIи нэмыкI гъомылэпхъэ лъэпкхъэр къыдигъэкIыгъэх.

Агрофирмэм къыхэхъуагъ IoфшIэпIакIэ — ООО-у «ГъомылэпхъэшI комбинатэу «Шовгеновский» зыфиIорэр агъэпсыгъ. Ащ къыщыцзэуахыгъ къужыпсыр къзыгъэхъазырыщт линии. Ащ условнэ банкэ мин 300-м фэдиз къыдагъэкIыгъ.

ПродукциякIэр псынIкIэу Адыгеим ичIыплэ зэфэшъхъафхэм алъыIэсыгъ. Апэу къужыпсыр зылэкIэхъагъэхэр районым ит къуаджэхэрэу къутырхэрэ ащыпсэхурэр арых. ГъомылэпхъэшIхэм къызэралорэмкIэ, къуаджэу Хьакурынэхъаблэ къыцагъэхъазырыгъэ къужыпсыр Москва, Санкт-Петербург ыкIи Урысыем и Гупчэ зонэ ащыпсэхурэм алэкIэхъащт.

ИлэнатIэ Iухъагъ

Шэуджэн район судым пэцэныгъэ дызезыхъэщтыгъэр пенсием кIуагъэти, ащ ычIыплэ рагъэхъагъ В. А. Беданэ-къор. Ащ къоджэ гурыт еджапIэр, АКъУ-м хъисапымкIэ ифакультет къыухыгъэх, кIэлэегъаджэу Ioф ышIагъ, дзем къулыкIу щихыгъ, Ioф ышIэзэ АКъУ-м иорфак къыухи республикэм и Минюст Ioф щышIагъ. Ауужырэ ильэ-сиблым Шэуджэн районым федеральнэ судьяу щылэжьагъ.

Урысыем и Президентэу В. В. Путиным и УказкIэ В. А. Беданэ-къор ильэсх ипIалъэу район судым пашэ фашIыгъ.

Ар илэнатIэ зэрэIухъэрэм фэгъэхыгъэ Ioфтхъабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Апшгъэрэ суд итхъаматэ игуадзэу, судхэм ясовет итхъаматэу О. М. Кулинченкэр ыкIи нэмыкI официалнэ IoфышIэхэр.

Тын лъапI

Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Андырхъое Хъусенэ имузейеу къуаджэу Хьакурынэхъаблэ щызэхэшагъэм ыныбжэ ильэс 30 бжыхъэм зэрэхъурэр игъэкIотыгъэу хагъэунэфыкIышт.

КъытIэхъухъэрэ ныбжьыкIэхэм япIункIэ музеем мэхъанэшхо зэриIэр къыдилыгътэзэ ыкIи ащ имэфэкI ипэгъокIэу зэльашIэрэ очеркистэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналистэу, ильэс 50 хъугъэу лъэпкэ журналистикэм щылажьэу, Шэуджэн районым ицIыф гъэшIуагъэу Лэхъусэжэ Хъаджэрэтбий лыхъужыым имузей ипашцэу С. Хь. МэрэтыкIом бэмьшIэу зэлукIэгъу дыриIагъ. Итхылъхэу «ШушIагъ» ыкIи «ШушIагъ-2» зыфиIохэу адыгабзкIэ къыдигъэкIыгъэхэр, джащ фэдэу Шэуджэн районым зэльашIэрэ цIыфхэу къыщы-хъугъэхэм ащыщ нэбгырэ 50 фэдизмэ ясурэтхэмрэ щыIэныгъэ гъогуо къакIугъэмрэ тхыгъэ шIухъафтынэу музеем журналистым ритыгъэх.

ТХЪАЙШЪЭО Тасим.

ГъэцэкIэжыынхэр лъагъэкIуатэх

Гъогу фондир Адыгеим зэрэшагъэпсыгъэм ишIуагъэкIэ, мы ильэсым къыщегъэжагъэу гъогу отраслэм ахьхэу къыIэ-кIэхъащтыр нахьыбэ хъушт. Ащ къыхэкIэуи республикэм игъогухэм азытэ нахьышIу хъуным игугапIэхэр щылэх. Мы ильэсым километрэ 81-рэ хъурэ гъогур агъэцкIэжыын гухэлъ яI, гъэтхыгъэхэр, тамыгъэу, атырагъэуцощтхэр зэрэхэтэу ащ зэкIэмкIи сомэ миллиони 173-рэ пэлуагъэхъащт.

—Мы ильэсым къыщегъэ-жагъэу къэралыгъо учрежде-ниеу «УАД РА «Адыгеяавто-дорым» автомобиль гъогухэм яIыгъын зы километрэм те-лытагъэу гурытымкIэ сомэ мини 112-рэ апэлуигъэхъан ыльэкIышт. А пчъагъэр блэ-кыгъэ ильэсым егъэпшагъэмэ, фэдитIукIэ нахьыб, — къы-

Iуагъ «Адыгеяавтодорым» ипашцэу ГусэрыкIо Хьызыр.

Ащ нэмыкIэу, республикэм ихэбзэ органхэм унашъо ашIыгъ транспорт хьакъулахьым ипро-цент 30-р гъогухэр гъэцкIэ-жыгъэнхэм иамал яIэным пае муниципалитетхэм афэклонэу.

— Гъогу отраслэм хэхъо-ныгъэ егъэшIыгъэныр анахь пшгъэрылъ шъхъаIэу тилэхэм ащыщ. Сыда Iломэ мы аужы-рэ ильэсхэм АР-м игъогухэм ащыцекIорэ хьылъэзещэ маши-нэхэм япчъагъэ хэпшыкIэу хэхъуагъ. Ащ къыхэкIыкIэ гъо-гухэм хьылъэу ащызэрэащэрэ нахьыбэ хъугъэ, — къыхигъэ-щыгъ игушIыIэ АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат.— Джырэ уахътэ автомобиль гъо-гуо Инэм — Адыгэкъал — Бжгъэдыгъухъабл къахиубыгъэрэ лъэмыджэу псыхъоу Псэкъуп-сэ телъыр агъэкIэжыы, ащ сомэ

миллион 73-рэ пэлуагъэхъанэу къафатIупшыгъ. Джащ фэдэу станицэу Даховскэмрэ Лэгъо-Накьэрэ якIурэ гъогум игъэцкIэжыын лъагъэкIотэшт.

— Мы ильэсым псыхъоу Шъхъагуащэ телъ лъэмыджым ишIын тыхын гухэлъ тил. А IoфшIэнхэм зэкIэмкIи сомэ милли-они 140-рэ апэлухъащт. Ащ ыуж Лэгъо-Накьэ екIурэ автомобил гъогуо километр 3,6-рэ хъурэм игъэцкIэжыын ыуж тыхъащт. 2014-рэ ильэсым а гъогур тIуп-цын гухэлъ тил, зэкIэмкIи а про-ектым сомэ миллион 710-рэ те-фэнэу кытэдзэ, — къылуагъ ГусэрыкIо Хьызыр.

Специалистхэр зэрэгугъэхэ-рэмкIэ, къэралыгъо полити-какIэу щылэм ишIуагъэкIэ ильэ-си 3 — 5-кIэ тигъогухэр нахь дэгъэ ыкIи щынэгъончъэ хъун-хэу ары.

КИАРЭ Фатим.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ
ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭЗэкъодзакIохэм
шIыкIакIэхэр
къагъотых

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Адыгэ республикэ Къутамэрэ ащ ичIыплэ органхэмрэ яспециали-стхэм унэ амалхэр нахьышIу шIыгъэнхэм фэшI ны (унэгъо) мылькур Iэрылхъэу къаыхы-гъэным епхыгъэ зы зекIуакIэ зэ-рагъэфедэрэр джыри къыхагъэ-щыгъ. БэзджэшIэгъэ псэукIэр шэны зыфэхъугъэ граждандхэм ны (унэгъо) мылькур Iэрылхъэу къаыхыгъэнымкIэ IэпэдэдзапIэу къагъотыгъэр къэралыгъо серти-фикат зилэхэм пIэлъэ зэфэшъ-хъафхэм зы юридическэ лицэм а зы унэр къэцрфыгъэным фэшI зэзэгъыныгъэу дашIыгагъэхэр агъэфедэхэзэ къащрфыгъэгъэ унэр шгъэжыгъэным зэрэфэжъ-хэрэр ары. ЫпэкIэ ны (унэгъо) мылькур зыгъэфедагъэм къыщэ-фыгъэкIэ тхыгъэ унэр нэмыкI цIыфэу къэралыгъо сертификат зилэм рицэжыгъэу агъэпсы. А зекIуакIэр зыпгъэцэагъэу гъэп-сыгъэу ыгъэфедзэ, зэкъодзекIо купым ишIоигъоныгъэхэр пхы-рагъэкIынхэм, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, зы унэр пчъагъэрэ шгъэ-ным иамалхэр щылэхэ мэхъу. Мыщ дэжыым мыкошпырэ объек-тыр, кIэлэцIыкIухэр зэрэдыхэт-хэу, здыряунаеу гъэпсыгъэным ехьылIэгъэ пшгъэрылхъэу тхыгъэ шIыкIэкIэ зыфашIыжыгъэр гъэцкIэжыгъээн зэрэфаем зыкIи ахэр ыгъэгумэкIыхэрэп.

Мы зекIуакIэмкIэ зэкIэри зэ-кIуалIэхэрэ ыкIи зыкIи пшгъэдэ-кIыжъ зымыхыгъэу ООО горэ щыл. Iэпэрышгъэныр шэны зыфэ-хъугъэ ащ фэдэ зэкъодзакIоу ПФР-м иIoфышIэхэм джырэб-лагъэ къыхагъэщыгъ ООО-у «Имярек и К» зыфиIорэр. Ильэс темышIагъэу Кошхъэблэ рай-онымкIэ поселкэу Майскэм дэт зы унэр ащ пIлэгъогъогуо аришцэн ыльэкIыгъэу агъэунэфыгъ.

А пIалъэм къыкIоцI ны (унэгъо) мылькум ехьылIэгъэ къэралыгъо сертификат зилэ бзылфыгъэхэм 2011-рэ ильэ-сым бэздзогъум и 21-м, 2011-рэ ильэсым чэпыногъум и 25-м, 2012-рэ ильэсым мэлылфэгъум и 5-м, 2012-рэ ильэсым мэлыл-фэгъум и 24-м унэ амалэу ялэхэр нахьышIу шIыгъэнхэмкIэ ны мылькур агъэфедэ ашIоигъоу ПФР-м и ГъэлорышIапIэу къа-лэу Мыекьуапэ дэтымрэ Кош-хъэблэ районым щылэмрэ лъэ-IукIэ зафагъэзэгъагъ. Мыщ дэ-жыым зэкIэ ищыкIэгъэ докумен-тхэр, ахэм ахэлъыгъ гухэлъ гъэ-нэфагъэ зилэ чIыфэм ехьылIэгъэ зэзэгъыныгъэу джа ООО-у «Имярек и К» зыфиIорэм дашIы-гъэр, къарахьылIэгъагъэх. Джащ фэдэу ахэм ПФР-м иорганхэм къарахьылIэгъагъэх закономь къызэрэдилыгъэрэм тетэу гъэп-сыгъэу къащфэрыр унэр зэкIэми здыряештэу зыгъэнэфэрэ пшгъэ-рылъ зэрэзыфашIыжыгъэр тхыгъэ шIыкIэм тетэу гъэпсы-гъэу. Джы занкIэу къэпIон пIлъэ-кIышт лъэлэу тхылъыр къызыхьы-лагъэхэм пшгъэрылхъэу зыфа-шIыжыгъэр агъэцкIэжыын гу-хэлъ зэрямылагъэр.

Джащ фэдэ хэбзэнчъагъэхэр къыхэгъэщыгъэнхэ ыкIи пхъа-шэу ягъогупэ пыбзыкIыгъэн гу-хэлъыр зыдаIыгъэу ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ къэ-бархэр къэухъумэгъэнхэмкIэ иотдел испециалистхэм бэмь-шIэу зэхагъэуцагъ программэ гъэнэфагъэ. Ащ ишIуагъэкIэ Адыгэ Республикэм ирайон псэ-уми уплэкIунхэр ашашIых ыкIи хэукъоныгъэхэр къыхэгъэщы-гъэнхэм иамалхэр шылэ хъугъэх.

ЫпшгъэкIэ зыцIэ къыпщетIогъэ фирмэм бэзджэшIагъэу зэрихъа-гъэхэмкIэ уголовнэ Ioф къызэ-Iуахы шIоигъоу ПФР-м и Къу-тамэ бэздзогъум и 2-м правэ-ухъумэкIэ органхэм зызафэгъа-зэм къызэрэдырамыгъэшгъа-гъэм къыхэкIэу, бэздзогъум и 13-м Адыгэ Республикэм и Про-куратурэ писъмэкIэ зыфигъэ-загъ, зэкъодзакIохэм зэрэхъэрэ зекIуакIэхэр къызыIотыкIыхэрэ тхыгъэу тхэлэпэ 90-рэ хъурэр гъусэ фишIи. Писъмэм къыщи-Ioштыгъ ООО-у «Имярек и К» зыфиIорэм зы унэр пчъагъэрэ шгъэжыгъэным ехьылIэгъэ зекIуа-кIэу зэрихъэхэрэм, зы унэр зэ-кIэми здыряунаеу зыгъэпсырэ тхылъхэм агъэнэфэрэ пшгъэ-рылхъэр зэрамыгъэцкIэжырэм Прокуратурэм ыналэ тыридзэ зэрэшIоигъор.

Бэздзогъум и 4-м ПФР-м и Къутамэ шылэгъэ межведом-ственнэ зэлукIэу «Ны (унэгъо) мылькур хэбзэнчъэу агъэфедэн амылэкIынэу гъэпсыгъэным фэшI ПФР-м ичIыплэ органхэм шIоигъоныгъэ физилэ псэуми Ioф зэрадишIэшт шIыкIэм ехьы-лагъ» зыфиIорэм шаштэгъэ унашгъор гъэцкIэжыгъэным фэшI зэдашIышт лъэныкIуищ зэ-зэгъыныгъэм ипроект зэхагъэ-уцагъ ыкIи къырагъэзэгъынхэм фэшI ар Адыгэ Республикэм и Прокуратурэрэ къэралыгъо ре-гистрациемкIэ, кадастрэмкIэ ыкIи картографиемкIэ Федераль-нэ къулыкIум и ГъэлорышIапIэу Адыгэ Республикэм щылэмрэ афагъэхыгъ.

Хабзэм иорганхэм ыкIи ны (унэгъо) мылькур гъэфедэгъэ-ным ыльэныкIокIэ хэбзэнчъа-гъэу зэрэхъэхэрэм апэуцужы-гъэн шIоигъоныгъэ зилэ ведом-ствэ-смежникхэм Iэпылэгъоу къыратырэр къызыфигъэфедзэ, ПФР-м и Адыгэ республикэ Къу-тамэ профилактикэ IoфшIэным ыкIи зэкъодзекIо купхэм ягъо-гупэ пыбзыкIыгъэным яхьы-лэгъэ Ioфыгъохэу зэрихъэхэрэп тапэкIи ыгъэлъэшыштых.

Ащ дыкIыгъоу ны (унэгъо) мылькур законхэр аукъохэзэ Iэрылхъэу къаыхыгъэным ыуж ихъэ зышIоигъохэм агу къегъэ-кIыжыы ыужкIэ лъэшэу кIэгъо-жыынхэ зэралъэкIыштыр. Ащ фэдэ гъогу техьагъэхэм ежхэм ямысагъэкIэ мылькур чIанэн алъэкIышт, уголовнэ Ioфи къы-зыфахыжыгъышт.

ПФР-м и Адыгэ республикэ
Къутамэ ипресс-къулыкIу.

(КъызыкIэлъыкIорэр бэдзэгъум и 28-м

къыдэкIыгъэ номерым ит).

КъэсэшIэжы, бзылфыгъэ горэм ипыхъэ макъэ Шарах икъеджэн къызэпигъэу. Ащ нэмыкI бзылфыгъэхэм дырагъэштагъ, кIэлэцIыкIу гы макъэхэри къэ-лугъэх. Ащ ыужым... ащ ыужым сэ къызгъэштагъэм сымылгъэгу-гъэр слэгъугъэ, сэшIэ зэрэсы-мылгъэгужыштри ащ нахьыбэ-рэ..., хулыфыгъэмэ анэгъхэр къашIокIуагъэх... Тейби, Шьо-удыди, Шарах цыкIум кIыгъу лIыжымы... ПшIош мэхуа ар о?! Абхъаз хулыфыгъэм ынэпс къэкIуагъэу плэгъугъа!..

Мы чIыпIэм Алэбыипщыр къылухъагъ.

«Сыда сэлэ шъузыпэтыр?! — Ащ ерагъэу зишIэщтыгъ, игу-хъэ-гужъ къышIудэкIыштыгъ. — Сыдигъо нэс къуашгъохэр къышпхожэщтх? Сыда мы шъэ-ожыем къышъуиIорэр?»

«Ар тэ тыбзэкIэ тхыгъэ тхылым къытфеджэ», — къылуагъ Адлей Шъааб, чылэу Члоу щыщым.

«Хъы! — ГушхыпцIыкIыгъ пщыр, — чIыпIэ дэгъу къэжы-гъотыгъ! Тыркуем шъунэсымэ къэнагъэм къышпшгъуфеджэ».

«Мыщ къышпшгъуфеджэ!» — кIелэ Шъааб.

«Хъау, хъау! — зыкъыригъэ-лонтIагъ ащ пщым. — Сэмэркъэу джэгъу шIыпIэп мыр! Шъу-псынIкI! Уахътэу къэнагъэр макIэ, ар къыжошэщтэп».

«Къытгъэщт! — къылуагъ Шъааб, пытагъэ хэлъэу. — «Сэ-мэркъэу джэгъу», плуагъа, пщы? Апэрэ абхъаз тхылыри? Ар тэркIэ гушIогъошху. Сыда тигу-шIуагъокIэ укыддэгъошхуэу узыкIыфемыер? Уабхъазба?»

«Сыда сэлэ пIохэрэр? Сыд пIоми хъушIа? — къыхихыгъ Алэбий. — Зэ къэдаIу, Адлей Шъааб, сэ сыдигъокIи акыл зилэ цIыф Iушэу сыоплгъыштыгъ. Шысэ къыгъэлъэгъу мы знакыыл имыкIухэрэм, къуашгъом итIыс-хыи, етIанэ зэкIэри уауж къи-хъаштых». Ау Шъааб зы чIыпIэ икIыгъэп: «КIалэр къызаджэ-щтыгъэ тхылым къыперэдзжыи кьерэдж!»

«Ар къышгъуфэсыдэщтэп!» — къэгубжыгъ пщыр, Шарах зыдэ-щыт лъэныкъомкIэ зигъэзагъ, тхылыр къыэкIытхыи гухэл иIэу. Ау Тейби, Шьоудыди, нэмыкI хулыфыгъэхэри кIалэм ыпашхъэ къэуцугъэх, хэт щыщи рамыгъэкIолэнэу. Ахэм анэгъу пщыр закIэплэмэ зэрэзэкIэ-мыкIошхэр къыгурылуагъ.

«Хъун ащыгъум, — ыцэмэ къадыфызыкIыгъ. — Ащ фэди-зэу ащ шъуфэкIэщыгъомэ, кьерэдж. Ау псынIкIаIу къедж,

АПЭРЭ ТХЫЛГЪ

Абхъаз новеллэхэр

ЛАКЫРБЭ Михаил

хъажыушщыр цIыкIу!» — те-хъупкIагъ ар Шарах. Адрэми зэ-римыгъэжжэху «аужырэ убы-хым» иджэуап къеджэнэу ригъэ-жыжыгъ. Ау пщым ыгъэщтагъэ-ти, ымэкъэ чан цIыкIу кIээзы-щтыгъэ, ащ къыхэкIыкIэ усэхэм нахъ уагъэгумэкIыштыгъ, узэ-радзштыгъ. Джыри къэсэложыи, усэхэр кIэкуагъэх, ау гушыIэхэр дэхагъэх, гум къынэсыштыгъэх, кIочIэ лъэш ахэлъыгъ — шу-лэгъум, шъхъафитыныгъэм уакъыфалэтыштыгъ, тыгухэм гугъэр къарилъхъэщтыгъ. Ахэр санэ IэшIум фэдэу тшъхъэ къе-уагъэх, тигушхысэхэр къыгъэнэ-фыгъэх, кIуачIэ къытхалъхъагъ. Усэхэр къызэрэригъэжыагъэм фэдэ гушыIэхэмкIэ ыухыжыи-щтыгъэх. Шарах «Хымэ чIыгур хъадэгъум нахъ щынагъу!» — ылуи къызкIелотыкIыжым, рэ-зэныгъэ зыхэлъ гушыIэхэр къэ-лугъэх:

«УлIэхъупхъ, сикIал!»
«Тхъауегъэпсэу, сикIал»

Пщым ошIэ-дэмышIэу зы-къызэблихъугъ. Ынэгъу пIыжы чIыпIэм фэдэу хъугъэ, зымы-шIэжъэу куоу къыригъэжыагъ: «Къуашгъохэм шIукIуи шъуа-рытIысхъ!» Жыи къызылохъа-жым гъэщынэн гушыIэхэмкIэ къылуагъ: «ШъукызынэкIэ — урысхэм хъэмэ афэдэу шъуэ-хаукIэщт, мы кIалэри шъуигъу-сэу! Сэри ахэм пэрыохъу сафэ-хъушгъэп!»

Джащ ыуж ары чылэу Джер-да щыщ Адзынэ Исхъакъ цIыфмэ къызахэкIыгъэр. Ар лIы Iушэу, зафэу, гукIэгъушхо хэ-лэу ары Абхъазым зэрэщашIэ-щтыгъэр, ащ пае лъытэныгъэ ин-фашIыштыгъ, шIу алэгъу-щтыгъ.

«Шъыпкъэп къапIорэр, пщы, — къыригъэжыагъ ащ рэхъатэу, — урысмэ тызэхакIэщтэп...»

«Ора ащ фэдэ къэзылорэр?» — ымакъэ зэпыутызэ, къэкуагъ пщыр. — Уипщ къылорэм упэ-уцужыи, ара, Адзынэ Исхъакъ?! Мыщ ыпалокIэ зыпари къапIо-щтыгъэпи адэ? УиакъылышIуа-гъэ шъхъэклафэ фэсшIыштыгъ, зэп къапIоу зэрэзэхэсхыгъэр Тырку икIыжыи Iофым узэрэ-пэмыуцужыштыр. Арба пIо-щтыгъэр?»

«Ары, — къылуагъ лIыжыым, пщым ынэмэ аклаплгъэзэ, — сы-пэуцужыштыгъэп... Ар шъып-къэ. — Зыпари къымыIоу тIэклурэ зыщэт ужым, ылэ ыгу зыдэщылъ чIыпIэм тырилъхыи, щытхэм зэкIэмэ шъхъащэ къафишIыгъ. — Шъуапашхъэ, шъоркIэ лъэшэу сышчымыс, си-лгъэпкъэгъу лъаплэхэр...»

Гушхо зилэ лIыжыым игуш-чIэрэ цIыфхэм амыгъэшIэгъон алгъэжыгъэп:

«Хъау, хъау, Адзынэ Исхъакъ, ащ фэдэ хъун ылгъэкIышгъэп!»

«О тапашхъэ егъашIэми сыд фэдэ IофкIи ушымысэн плгъэ-кIышгъэп!»

«Сымыс! — къыкIиIотыкIы-жыгъэ Адзынэм, зыкъыуээнкIы-жызы».

— Лъэшэу сымыс, абхъазхэр! Зэрэплэгъэу, тхъамыклагъохэр цынапхэх — ахэр язакъоу къа-кIохэрэп. Зым ыуж адрэр итэу къытгъохи, тIакъыл зIагъэхъагъ, тыгу кIочIаджэ ашIыгъ... Зы лгъэхъан горэм къысшIошIыгъ ащ нахьыбэр ахэм тапэуцужыи тымылгъэкIыжышгъэу, кIуачIэ тимылгъэу, аушгъэу зэхъум се-уцолIагъ: къытгъэхуIлэ шIоигъор къытгъэрэхуIлэ сIуи... Ащ фэдэу IорышIэ ухъоу, гум шIоигъо-ныгъэ горэ къызымынэжыыхэ-кIэ — ар кIодыпIэм иапэрэ къэ-бар гомыIоу. Цыфым ыгу зы-кIодыкIэ, ащ иши чъэжышгъу-рэп... Джащ фэдэ сэри къысэхъу-ллагъэр. Ау непэ мы кIэлэцIыкIу шIагъом, тхылыгъу ар къызэ-джагъэм, убых лIыбланэм игу-шыIэхэм кIочIакIэ къысхалъ-хъагъ, икIэрыкIэу слгыи къагъэ-быжыотагъ. Джащ къыхэкIыкIэ шIосэлэ: шъуимыкIыж, шъуи-чIыгу къэшъумыбгын, шъуиунэ-мэ шъуакъырын! Хымэ чIыгур хъадэгъум нахъ щынагъу!»

Къызэрэдырагъаштэрэм ишы-хъатэу гъэхъунэм цIыф жъот-мэкъэшхом зыкъышIэлэтыгъ.

«Зэтелъхъ, лIыжъ! — къэку-уагъ пщыр. — Шъуемыдэлэу ащ, абхъазхэр! Цыфхэм жыгъом зызыфагъэзэкIэ, яакыл къы-зэрэщыкIэрэр, кIэлэцIыкIухэм афэдэу зэрэхъужыыхэрэр шъу-шIэрэба?»

«Ар тэрэз, пщы, — къылуагъ Адзынэ Исхъакъ. — Лыжъхэр

кIэлэцIыкIумэ афэдэхэу хъуж-хэу мэхъу. Ау кIэлэцIыкIухэми шъыпкъэр къапкырыкIэу зэ-рэхъурэри щыбгъэзыен плгъэ-кIышгъэп. Непэрэ мафэри ащ ишыхъат! А шъыпкъэр непэ къы-фэзыхыгъэр Шарах Къэмлат цIыкIур ары! — Лыжыым кIалэр къылэти, къызыгуигъэуцугъ, ылэ ышхъэ тырилъхыи, тхылыгъу къылихыгъэр лъагъэу, зэкIэмэ алгъэгъунэу къылэтыгъ: — Мары шъыпкъэр зыдэжъ щыIэр! — Тыгъэр ошгъопщэ шIуцIэмэ къапхыркIыш, дунаир къызэ-рээзлыгъэнэфырэм фэдэу тэри мы тхылыр къытлгъыIэсыгъ. Джыри къэсэложыи, пщы: урыс-хэр къытгъошгъэп. Ахэм ащ фэдэ гухэлъ ялагъэмэ, сыд пае тхылы-хэр тэц пае тыбзэкIэ къыхаутын-ха, еджаплэхэр тикIалэмэ апае тфагъэсынха?! Сыхъум къы-щызэлэуахыгъэ еджаплэр — апэрэ мэшIо нэф. Ар тынэкумэ афэдэу къэтыгъухъомэн фае, сыда пIомэ Окум еджаплэр зэрагъэстыгъэм фэдэу пщыхэм, тыркухэр ягъу-сэхэу, ари агъэстышгъ. Хэт ар къэзыухъумэщтыр, тэ тичIыгу къэтыбгынэмэ?

Тыркуем джэнэт щыIакIэр щытигъэщтэу, ори утигъэсэщтэу оло. Ащыгъум тыркухэм зыфа-ер къыташIэу, тицIыфхэр былы-мымэ афэдэу ащэхэу, тIхъухэр Трапезунд, Самсун, Стамбул яга-ремхэм ащалыгъэх зэхъум, сыда зыпари зыкIэмылоштыгъэр? Сыда ахэм тхъамыклагъомрэ нэ-пэнчыагъэмрэ анэмыкIэу тичIыгу къыштыфахыгъэр? Ар аушгъэу мыщ зышхыгъэгъэкIэ, ежъхэм ячIыгу сыдэушгъэу ахэр къы-щытпгъэокIышгъа? Сэдэкъэхэд-мэ тафэдэу, тигъот макIэу, хъэ-лакIэу тилыхъан! Хъау, хъау, урысхэм тадышжыгъа, аб-хъазхэр! ТичIыгу къэтэшъу-мыгъэбгын!»

Жыи къызIуигъэхъанэу къы-зызтэуцом, Тейб ар къызфигъэ-феди, чIы хэлэтыкIыгъэм къы-дэкIолягъ.

«Адзынэ Исхъакъ шъыпкъэр къышъуилуагъ! — мэкъэ лъэш-кIэ къылуагъ ащ. — Урыс-тыр-ку заом илгъэхъан абхъаз кIалэхэр урыс дзэкIолIмэ ягъусэхэу а заом хэлэжыагъэх. Ахэм къызэ-ралотжыкыремкIэ, урыс дзэкIолI-

хэр лIыбланэх, гукIэгъу ахэлъ. Урысхэм ахэтых шIу къыддэ-хъумэ зышIоигъо шIэныгъэ-лэжъхэри. Ахэм ащыщ мы Апэрэ абхъаз тхылыр зэхэзыгъэуца-гъэри. Къысфэгъэгъу, узэрэ-зэпызгъэугъэмкIэ Адзынэ Ис-хъакъ...»

«Ар Iофы икIурэп, ори къэ-пIуагъэр шъыпкъэ. Арышъ, сэ ащ къыхэзгъэхъожыи щыIэп. Сэ тичIыгу сыкыенэжыи!»

«Ащыгъум сэри сыкыенэ-жыи!» — теубытагъэ хэлъэу къылуагъ Шарах кIыгъу лIы-жыым.

«Тэри ары! Тэри тышъуи-гъус!» — нэбгырабэмэ къызэ-даIуагъ, яхъат-къуртхэр къаш-тэжъхи, нэпкъым къылуIы-жыгъэх.

Шарах цIыкIури зыкIыгъу лIыжыым ищые кIапэ ылыгъэу, пщы губжыгъэм къыфызэп-лгъэкIызэ къежъэжыгъэх.

«Умышын, сикIал, — къы-рилуагъ кIалэм Адзынэ Исхъакъ. — Сэ сшъхъэкIэ еджаплэм ус-щэщт». КIалэм игушIогъошхоу тхылыр, фэсакыпэзэ, иIаль-мэкъ дилъхъажыгъ...»

Шыхъанчэрые игукъэкIыж-хэм ыгу къагъэбырсырыгъэу, зыпари къымыIоу, гушIо макIэр ылупэ Iулэу рэхъатэу щысыгъ. ЕтIанэ къэтэджи, тхылыхэм ахэп-лыхъэу тIэклурэ зыщэт ужым, зыкъысфигъази къысылуагъ:

— Джы о уипшъэрылгыр — цIыфмэ ябгъэшIэн фае чылэхэу Тамыш, Кутол, Джерда, Гуп, Тхина, Члоу адэсыгъэхэр це-бельдинхэмрэ гумистинхэмрэ афэдэхэу мухъаджыр зыкIэмэ-хъугъэхэр, хымэ чIыгум кIоды-кIаеу зыкIимыкIодагъэхэр. Апэрэ абхъаз тхылым ахэр къызэ-тыригъэуцагъэх, щытхъу зыхэ-мыл хъадэгъум щыухъумагъэх...

Лъытэныгъэ ин зыфэсшIырэ синьыбджэгъу нахьыжыым, Апэ-рэ абхъаз тхылыгъу урыс генерал-шIэныгъэлэжыым зэхигъэуца-гъэм, «аужырэ убыхым» иусэхэм яхьыллагъэу къысфилотагъэхэм сягушхысэу бэрэ сышчысгъ.

Джыри сыгу къэкIыжыгъ тхыдэжыым хэт пэсэрэ усаклоу, зиусэхэмкIэ къызэкIэклонхэу ежъэгъэ дзэкIолIхэр къызэты-ригъэуцохи, гузэхэшIэ кIочIэ лъэшэу ахилъхъагъэм пийр зэ-харигъэгъэтакъуи теклоныгъэр къызэрэдаригъэхыгъэр.

Сэри ащ фэдиз зилгъэшыгъэ кIуачIэрэ гур къэзылэтын зылгъэ-кIышгъэ шъыпкыагъэрэ зыхэлъ гушыIэм шъхъащэ фэсшIыгъ.

УрысыбзэкIэ тхыгъэр зыдзэкIыгъэр ХЪАУДЭКЪО Шыхъамыз.

Къурамбый	Усэхэр	ШэкIо Абрек	ПсынэкIэчъ	Пчэдыжъ тыгъ
Тхъу, шъоушгъыгу ыкIи хъа- джыгъэ — Нанэ ахэр зэхилъхъагъэх. ЗэлишIэмэ, зэкIиуцтэ, Зэхъагъэ джы фыжыбзэу. КъэсшIагъ: нанэ тигъэт- хъэщт — Къурамбый ащ тфигъэ- жъэщт. Лагъэм изы къытфи- шIышгъэ, Быни хъаблI аIукIэщт. Къурамбыйр — адыгэ ишын, Iанэр ащ къыгъэдэхэн!	Къангъэбылъ Къангъэбылъ, Быль-быль! Нэр сзупIыцIэ — Ини цIыкIуи Шъхъаджэ ипакIэ Зегъэбылъ! Куандэ кIыбым Батыр кIитхъугъ. Байзэт зишIыгъ Унэ къогъу. Мурат благъэ — Къакъыр нэIу. Iуашхъэм Шыхъам дэчъэжъ, Алый маишэм зыридзагъ!	— Ицхур! — дэпкъым Щэ сытеуагъ, Шъхъачъэ-псачъэу ЗэкIэ есфыжыагъ. СакIэмыхъэу Къалгысчыхъэзэ Сагъэпшгъыгъ — Аушгъэми, Къангъэбылгыр ДжэзукIэ шIагъу! Къангъэбылъ, Быль-быль! Шъхъаджэ ипакIэ Зегъэбылъ!	ПсынэкIэчъ Iофхэр тилэу шъофым ти- хъэмэ, ПсынэкIэчъым «Къеблагъ!» — ело. Псы тыфаеу ащ тилухъэмэ, Жъгъын-жъгъычэу орэд чэф кIелэ. Къаргъо, IушIу псынэкIэчъым ипс — ПсэнашI, тегъэуцъыIатэ. Тикъынэ-лынэ рычгъэрэ нэ- фынс, ЗыIуфэрэм ыгу еIэты.	ЗэкIэмэ апэу Тыгъэр къэушгъыжыи. Чыгышгъхъанэм, Чышхъэм зыхешIэжыи. Iошхъэ благъэм Чэфэу къышгъэныфэ. Губгъо шIагъэм Изытет къэгъэнафэ. Чэм Iэхъогъур Хъурыхъуэу лгъэIуатэ. Огу шагъор Хъуаоу зэлгъэкIоты. ЗэкIэм апэу Тыгъэр къэушгъыжыи. Ащ игуапу Имафэ педзэжыи.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм макъу-мэщымкIэ и Министерствэ къепхыгъэ къэралыгъо учреждениехэм Iоф ащызышIэхэрэм лэжьапкIэр ятыгъэным ехьылIэгъэ Типовой положением зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм макъу-мэщымкIэ и Министерствэ къепхыгъэ къэралыгъо учреждениехэм Iоф ащызышIэхэрэм лэжьапкIэр ятыгъэным исистемэ нахьышIоу зэхэцэгъэным пае Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

1. Адыгэ Республикэм макъу-мэщымкIэ и Министерствэ къепхыгъэ къэралыгъо учреждениехэм Iоф ащызышIэхэрэм лэжьапкIэр ятыгъэным ехьылIэгъэ

Типовой положением (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхуыгъо-ягъэхэр, 2009, N 6, 7) мы къыкIэ-лыкIорэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

1) а I-рэ пунктым хэт гушыIэхэу «Спортым ылъэ-ныкъокIэ нэмькI IофшIэхэр» зыфиIохэрэм ачIыпIэкIэ гушыIэхэу «Псэушъхьэ Iэлхэм яшэкIогъэныр ыкIи ахэр хьуыгъэнхэр, мыщ хэхьэх фэIо-фашIэхэу ахэм япхыгъэу зэшIахыштхэр»;

2) Типовой положениер годзакIэм тетэу тхыгъэнэу. 2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПИЛЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 10, 2012-рэ илъэс
N 160

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Зыныбжъ икьугъэхэу сэкъатныгъэ зилэхэм къадекIокIыгъэнымкIэ къэралыгъо полномочиехэр чIыпIэ зыгъэлорышIэжынымкIэ органхэм зэрагъэцакIэрэр зэрауплэкIурэ шIыкIэм ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2008-рэ илъэсым макъуогъум и 6-м аштагъэу N 183-р зытетэу «Зыныбжъ икьугъэхэу сэкъатныгъэ зилэхэм къадекIокIыгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм икьэралыгъо полномочие заулэ чIыпIэ зыгъэлорышIэжынымкIэ органхэм афэгъэзэгъэным ехьылIагъ» зыфиIорэм, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ илъэсым шэкIогъум и 12-м ышIыгъэ унашъоу N 218-р зытетэу «Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иIофыгъохэр» зыфиIорэм адиштэу унашъо ешIы:

1. Зыныбжъ икьугъэхэу сэкъатныгъэ зилэхэм къадекIокIыгъэнымкIэ къэралыгъо полномочиехэр чIыпIэ зыгъэлорышIэжынымкIэ органхэм зэрагъэцакIэрэр

зэрауплэкIурэ шIыкIэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Социальнэ фэIо-фашIэхэр зыгъэцкIэрэ отделим ипашъу Ф. М. ПатIэкъом зыныбжъ икьугъэхэу сэкъатныгъэ зилэхэм къадекIокIыгъэнымкIэ къэралыгъо полномочиехэр чIыпIэ зыгъэлорышIэжынымкIэ органхэм зэрагъэцакIэрэр уплэкIугъэным тегъэпсыхьэгъэ IофшIэныр зехищэнэу.

3. Къэбар-правовой отделим ипашъу О. В. Долголенкэм мы унашъор Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт ригъэхьанэу, гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», мазэ къэс къыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэ-

хуыгъо-ягъэхэр» зыфиIорэм къащыхэуыгъэным ыналэ тыригъэтынэу.

4. Урысые Федерацием исубъектхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ Iэкигъэхьанэу.

5. Мы унашъор зэрагъэцакIэрэм министрэм иапэрэ гуадзэу А. Т. Осмэныр лыплъэнэу.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ иминистрэу
Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
макъуогъум и 9, 2012-рэ илъэс
N 102

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэнымкIэ Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ыухэсыгъэм ехьылIагъ

Федеральнэ законэу N 210-р зытетэу «Къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэIо-фашIэхэм язэхэцэн ехьылIагъ» зыфиIоу 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м аштагъэм ыкIи Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 138-р зытетэу «Къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэнымкIэ Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ыухэсыгъэм ехьылIагъ» зыфиIорэм адиштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

1. Къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэнымкIэ Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ыухэсыгъэр штэгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ къепхыгъэ чIыпIэ органхэм япашъэхэр Административнэ регламентым диштэу социальнэ IэпыIэгъу аратыным иIоф зэрэзэхэщэгъэм лыплъэнхэу.

3. Адыгэ Республикэм икьэралыгъо бюджет учреждениеу «Къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэIо-фашIэхэм

язэшIохынкIэ Гупчэр» зыфиIорэм идиректор къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъум пае шыфхэм ядокументхэр штэгъэнхэм епхыгъэ IофшIэныр зехищэнэу.

4. Информационнэ технологиехэмкIэ отделим (М.В. Семеновым), «Программэ-техникэ амалхэр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ Гупчэм» (Е.Г. Русалеевам) автоматизированнэ системэу «Нэбгырэ гъэнэфагъэхэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэныр» зыфиIорэм аналэ тырагъэтынэу.

5. Къэбар-правовой отделим (О.В. Долголенкэм):

— Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт ыкIи Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцкIэкIо органхэм яофициальнэ сайт мы унашъор къаригъэхьанэу;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джаш фэдэу мазэм зэ къыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхуыгъо-ягъэхэр» зыфиIорэм къыхаутыным пае мы унашъор алэкигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием исубъектхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае

мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ и ГъэлорышIапIэу Адыгэ Республикэм шыIэм фиgъэхьынэу.

6. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъоу N 104-р зытетэу «Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Адыгэ Республикэм къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъур зэращыIэклагъахэрэм ехьылIагъ» зыфиIоу 2008-рэ илъэсым шышъхьэлум и 6-м аштагъэм кIуачIэ имыIэжъэу лыгъэгъэнэу.

7. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Т. Н. Галактионовам мы унашъом игъэцкIэн зэрэкIорэм лыплъэнэу пшъэрылгъ фэшIыгъэнэу.

8. Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфишI зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 11, 2012-рэ илъэс
N 158

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо пшъэрылгъым игъэцкIэнкIэ Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу радиацием зэрар зэрихыгъэхэм ащыщхэм илъэс къэс ахъщэу аратыштыр гъэнэфэгъэныр ыкIи ар алэклэгъэхьэгъэныр» зыфиIорэр ухэсыгъэным фэгъэхьыгъ

Федеральнэ законэу N 210-р зытетэу «Къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэIо-фашIэхэр зэралэклагъэхьащхэ шIыкIэм ехьылIагъ» зыфиIоу 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м кыдэкIыгъэмрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 138-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцкIэкIо органхэм къэралыгъо фэIо-фашIэхэм ягъэцкIэнкIэ административнэ регламентхэр зэрэзэхэгуэцорэ ыкIи зэраухэсыхэр шIыкIэм ехьылIагъ» зыфиIоу 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 12-м аштагъэмрэ атегъэпсыхьэгъэу унашъо ешIы:

1. Къэралыгъо пшъэрылгъым игъэцкIэнкIэ Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу радиацием зэрар зэрихыгъэхэм ащыщхэм илъэс къэс ахъщэу аратыштыр гъэнэфэгъэныр ыкIи ар алэклэгъэхьэгъэныр» зыфиIорэр ухэсыгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ичIыпIэ органхэм япашъэхэм радиацием зэрар зэрихыгъэхэм илъэс къэс

ахъщэ алэклэгъэхьэгъэным пае документхэм яштэн епхыгъэ IофшIэныр зэшIахынэу.

3. Адыгэ Республикэм икьэралыгъо учреждениеу «Къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэIо-фашIэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ Гупчэр» зыфиIорэм идиректор документхэм яштэн епхыгъэ IофшIэныр зехищэнэу.

4. Информационнэ технологиехэмкIэ отделим ыкIи Адыгэ Республикэм икьэралыгъо учреждениеу «Программэ-техникэ амалхэр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ Гупчэр» зыфиIорэм Административнэ регламентым тегъэпсыхьэгъэу «Нэбгырэ гъэнэфагъэ пэгъэ социальнэ IэпыIэгъу етыгъэныр» зыфиIорэ системэр зэхашэнэу.

5. Къэбар-правовой отделим (О.В. Долголенкэм):

— Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт ыкIи Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцкIэкIо органхэм яофициальнэ сайт мы унашъор къаригъэхьанэу;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джаш фэдэу мазэм зэ къыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхуыгъо-ягъэхэр» зыфиIорэм къыхаутыным пае мы унашъор алэкигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием исубъектхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ и ГъэлорышIапIэу Адыгэ Республикэм шыIэм фиgъэхьынэу.

6. Министрэм игуадзэу Т.Н. Галактионовам мы унашъом игъэцкIэн зэрэкIорэм лыплъэнэу пшъэрылгъ фэшIыгъэнэу.

7. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъоу N 228-р зытетэу «Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу радиацием зэрар зэрихыгъэхэм ащыщхэм илъэс къэс ахъщэу аратыштыр гъэнэфэгъэныр ыкIи ар алэклэгъэхьэгъэныр» зыфиIоу 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 29-м аштэгъагъэм кIуачIэ имыIэжъэу лыгъэгъэнэу.

8. Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфишI зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 11, 2012-рэ илъэс
N 159

